

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 Mleri.
Manuscripte nu să înapo-
lază.

Areopaguri de pace.

Arad, 30 August 1911.

Este, incontestabil un mare bine pentru biata omenire, că idealismul tot mai trăiește în sufletul ei. Căci ori cât de încărcată ar fi uneori atmosfera din jurul popoarelor, ea se înseninează iarăși în momentul psihologic și redă progresului libertatea de acțiune. Crizele de stat se mai aplanează; soluțiile se chibzuiesc mai temeinic și urile se reduc acum mai des la acel *modus vivendi*, care vine să se impună la timp.

Citim despre ultimul război ziaristic, ce s'a petrecut săptămânile din urmă sub ochii noștri: conflictul dintre Germania și Franța în jurul Marocului. Din cele ce se petrec acum suntem încredințați, că valurile dușmăniei și rîvnele de revanșă au mai scăzut. Tratatul diplomatic au trecut pe un domeniu, care deschide perspectivele unei soluțiuni pacifice. Eroii de condei și agitatorii de profesie au coborât tonul, îndeosebi de când perfidul Albion a mai încetat cu săgețile sale înveninate și cu ațîțarea pasiunilor. Trebuie însă să adăugăm faptul, că meritul acestei apropieri pacifice nu se poate atribui exclusiv înaltei diplomații și celor doi șefi ai statului. Dacă într'adevăr se va face această economie de sânge și de capital și dacă echilibrul între statele Europei se va restabili, partea leului îi revine mai cu seamă populației însăși din țările amândouă, opiniei publice de jos, care s'a știut stăpâni și nu s'a dat la expedițiuni aventuroase. Po-

porul însuși, cu o rezervă cuminte cum se cuvine, n'a căutat nici în Franța, nici în Germania, să se expună în mod ușuratic consecințelor dezastruoase.

Iată deci cum, odată cu civilizația, se mărește și fondul de idealism în omenire, cum primitivitatea se schimbă în considerațiuni superioare. Și cu cât cultura unui popor e mai temeinică, cu atât rolul său, în misiunea specială de a contribui la ridicarea zăgazurilor împotriva curentelor destructive ale societății, va fi mai accentuat.

E un adevăr acesta, de care se ține și la noi, Românii, seama. Mai ales înțelepciunea și tactica României în materie de atitudine pașnice față de popoarele ce o înconjură, e mult apreciată în străinătate.

De data asta însă am voi să semnalăm un alt curent de porniri pacificatoare. Sunt aceste areopagurile pur principiare de împăcare a popoarelor și statelor din cadrele lor. Unele, sub titlul „Congresul de rase” și-au luat asupra lor sarcina de a potoli deosebirile colosale dintre rasele diferitelor state și a sămăna în univers sămănța de îngăduință și de egalitate a raselor. Altele, ca anualele „Conferențe de pace”, își au la baza operațiunii principiile cele mai platonice ale creștinismului, în concepția mai nouă a contelui Tolstoi. Și în ambele aceste sisteme, de a diriguia pacea europeană deocamdată și probabil, mai târziu, pacea întregului univers, se adună de ani de zile încoace savanți de toate categoriile, bărbați politici de variate nuanțe, cugetători idealisti ireductibili, cu visuri himerice. Discuțiile se învârt în

jurul ideilor largi de armonizare a tuturor intereselor între state și popoare. Se fac propuneri și desiderate îndrăznețe; se țin cuvântări sgomotoase, cari se spulberă și se volatilizează a doua zi, după ce au fost rostite. Câte n'a mai spus contele falnic Apponyi la aceste congrese despre pace și cu cât temperament n'a vorbit și d. Cicio Pop despre conflictul nostru cu Ungurii, în sălile acele boeresti. Și nici o urmă practică a acestor explicații erudite! Nici pacea în Ungaria nu se grăbește a da vreun semn de existență. Nici *desarmarea* generală a statelor nu dă cel mai mic rod, cum ar voi ilustri membrii ai faimoaselor congrese, ci, dimpotrivă, continuă a lua proporții uriașe înarmarea în orice stat. Și nici dorința celor din „Congresul de rase”, al căror președinte face o neconținută propagandă platonicească și zadarnică pentru limba lui Zamenhof, pentru „Esperanto”, pe care o recomandă fiecărei națiuni, ca semn de unire, — nu trece printre cele mai grozave reforme ce se propun ca mijloace serioase de pace în univers. Sunt poate numai forme frumoase, aceste manifestări, fără un fond substanțial și fără să aibă un rost practic în viață. Realitatea și ciocnirile vieții zilnice sunt cu totul în contradicție cu solemnitățile aceste patetice și platonice ale unor apostoli inofensivi, cari detestă războiul și armata și vor să ne mai uniască pe toți pentru limba Esperanto, ca să coboare raiul pe pământ.

Că au putut și Românii străbate în acest raiu, nu e nici o mirare. Mai întâi că filosofia asta morală-pacifică ne convine și apoi este și la modă și ne oferă prilejuri

FOIȚĂ ORIGINALĂ A ZIARULUI „TRIBUNA”

Adevăr și minciună.

1. Oamenii pe cari nu-i înțelegem, fiindcă ne sunt superiori. — 2. Oamenii pe cari nu-i înțelegem, fiindcă ne sunt inferiori. — 3. Propaganda adevărului și meșteșugul minciunei. — 4. Cum sunt mințiți sălbatecii. — 5. Politica și minciuna. — 6. Reclama necinstită. — Reclama în publicul de jos și reclama în publicul de sus. — 7. Biruința adevărului.

De C. Rădulescu-Motru.

II.

Sunt și oameni pe cari nu-i înțelegem, fiindcă între ei și noi dezvoltarea culturii a pus o prea mare distanță. Aceștia sunt străbunii noștri sufletești, pe cari nu-i mai pricepem din cauză că le-am pierdut rostul cuvintelor.

Logica sufletelor primitive se diferențiază de logica sufletelor culte prin lipsa reflectării. Prin reflectare omul cult se ridică deasupra înfățișării concrete a lucrurilor, iar legătura dintre gândurile lui se face dintr'un punct de vedere superior intereselor de moment.

La omul incult, lipsind reflectarea, logica gândirii se confundă cu psihologia gândirii. Trebuie să cunoști particularitățile vieții omului incult; trebuie să știi ce-l interesează și ce nu-l interesează pe el, pentru ca să fi pe urmele logicei lui.

Logica omului cult are un caracter universal, adică este aceeași pentru toți oamenii culti; pe

când logica omului incult este individuală, sau cel mult regională, după cum este plămădit și sufletul celui ce o are. Apoi logica omului cult, nu numai că are un caracter de universalitate, dar este și mai unitară în principiile ei. Toate aceste principii decurg din anumite postulate. La omul incult dimpotrivă, întâlnim o logică mai individuală, și în același timp mai puțin legată în principii. În această logică după loc și timp, cele mai contradictorii principii merg împreună. Două afirmațiuni, cari se bat cap în cap, în mintea omului cult nu pot logiceste să existe împreună; în mintea omului incult ele există foarte bine.

Din această cauză, între omul cult și omul incult se produce o mulțime de neînțelegeri. Fiecare judecă după logica sa, și astfel fiecare ajunge să nu vadă în logica celuilalt decât o îngrămădire de curiozități.

Cel mai cult sfârșește însă prin a înțelege pe cel incult.

Prin îndatoririle impuse de viața modernă, omul cult este chiar dator să înțeleagă pe omul incult; fiindcă omului cult îi revine dreptul de conducere.

În logica nouă trebuie să se introducă două capitole mai mult. Un capitol: despre logica mentalităților neștiințifice; și al doilea capitol: despre arta de a convinge pe omul incult.

Aceste două capitole sunt și pe cale de a se întocmi.

Pedagogii și-au îndreptat de multă vreme atențiunea asupra diferențelor pe cari le prezintă logica minții copilului când comparăm această logică cu logica științifică.

Sociologii și psihologii, de asemenea, au cercetat în anii din urmă cu mult interes logica popoarelor primitive, și logica mulțimei. Cercetările lor s'au întins chiar asupra diferențelor pe care le prezintă logica femeiei față de logica bărbatului, precum și asupra diferențelor pe cari le prezintă logica celorlalte rase omenești față de logica rasei albe, europene.

Dacă aceste cercetări n'au ajuns încă la rezultate definitive, ele sunt totuși astăzi destul de importante pentru a mai fi trecute cu vederea. Exclusivismul vechei logice, care nu cunoștea decât argumentarea tip, eroită pentru mentalitatea științifică, nu se mai poate susține. Logica trebuie să explice toate actele de convingere omenească, sub ori și ce formă s'ar întâlni ele.

Forma raționamentului abstract, este foarte importantă negreșit, dar ea nu este unica formă pe care o îmbracă convingerea omenească. Logica trebuie să studieze toate formele de argumentare, în interesul însuși al argumentării științifice; căci din cunoașterea formelor de convingere, așa zise inferioare, se poate ajunge la o cunoaștere mai aprofundată a chiar Logicei abstracte, singura considerată până acum ca îndreptățită.

Între fruntașii oamenilor de știință, cărora datorim rezultate mai pozitive în această direcțiune de cercetare, trebuie numiți: W. Wundt, Gustave Le Bon, E. Durkheim. Acești trei filosofi contemporani au contribuit într-o largă măsură la extensiunea Logicei viitoare; și anume, primul prin monumentală sa scriere: Psihologia popoarelor. O cercetare asupra legilor după cari se dezvoltă limba, miturile și obiceiurile, 4 vo-

de a ne pune în rînd cu popoarele mai mari. Și regretatului V. A. Urechia, amicul lui Gubernatis, îi plăcea în mod sincer a agita pentru aceste generoase generalități. Și glasul d-lui Lucaciu, prin cuvîntarea sa la congresul de rase, prin care se constată existența noastră în concertul popoarelor europene, ne-a umplut de mîndrie. Și ne-a surprins plăcut o veste nouă, apărută în ziarele maghiare, că anume că „dintre deputații dietei ungare vor pleca la congresul internațional de pace, care va avea loc la Roma, și deputații români: d-nul Th. Mihály; d. Cicio Pop; d. Dr. Nicolae Șerban...”

Bucuria noastră, firește, nu e mică, văzând interesul cel mare din cercurile noastre politice pentru înaltele areopaguri de pace, în care, pe cum se vede, e fatal să ne avem și noi reprezentanții. Numele de Român trebuie să strălucească în strălătitate...

Cît privește însă sincera noastră credință, socotim că noi, cei de-acasă, nu putem să ne legăm nădejdea în izbînda cauzei noastre de asemenea excursiuni sentimentale. Înainte de a ne gândi la congrese platonice, unde sufletele aceste senine ale apostolilor leagă și desleagă atîtea probleme sociale, ce se apropie de ficțiuni, n'ar fi stricat, poate, să ne facem rosturile politice aici acasă și să convocăm poate aici vre-un congres, în care, rînd pe rînd să discutăm mizeriile, cari se lăfăiesc în tabăra întreagă conducătoare a politicii noastre. În locul păcii din Univers, ar fi necesară poate ceva pace între noi, ceea ce ar fi mai practic și mai omenesc. Ura și vrășmășiile, intrate în sinul atîtor rînduri autorizate, ar trebui aici acasă să se potolească prin mai multă cultivare a sentimentelor de egalitate și prin mai multă prevenire la orice idee bună și reformatoare. S'ar putea chiar preferi o serie de cuvîntări fulminante în parlamentul din Budapesta din partea excursioniștilor noștri, căci sunt la

ordinea zilei chestiuni momentuoase, cari lasă mult de dorit din partea fruntașilor. Adevărata pace nu zace în pompoasele congrese ale marilor areopaguri platonice. Areopag și judecători asupra soartei noastre, ne suntem noi înșine mai întîi!

Suferințele Slovacilor. Slovaci nu sunt mai puțin cruțați decît noi — din partea guvernelor ungurești. Aceleași arme se îndreaptă împotriva lor ca și împotriva noastră. Zilele trecute, de pildă, la o adunare poporală de a lor, ținută în Turocszentmárton, subprefectul nu a dat voie să vorbească celor cari nu locuiau pe teritoriul subprefecturii lui. Nu a dat voie, pentru că, chipurile, nu-i cunoaște, ca și când ori ce om din țară ar trebui cunoscut de domnul prefect. Un alt caz, analog cu al trupei Bârsan, s'a întâmplat în Berzova. Acolo, subprefectul a oprit o reprezentație teatrală, pentru că se juca o piesă slovacă numită „Janosik”, care ar fi cuprinzând agitație împotriva claselor. — Tot lucruri cari contribuie la pacificarea naționalităților din țară și la propășirea lor culturală.

Soarta proiectelor de reformă militară. Plecarea neașteptată a ministrului de războiu preocupă încă presa ungurească și vinează, iar unele ziare se întrebă de soarta ce vor avea reformele militare, o căror paternitate îi revine baronului Schönaich și lasă să se întrevadă o anumită schimbare a lor, ce ar putea proveni dela urmașul actualului ministru de războiu. În acest sens a adresat deputatul justhiet Györffy o interpelare ministrului Khuen în ședința de alaltăieri a Camerei.

Față de aceasta ziarul vienez „Reichspost” în numărul său de ieri, scrie următoarele: Interpelația (lui Györffy) pleacă dintr'un punct de vedere cu totul greșit. E vechiu uz parlamentar, că proiectele prezentate deja Camerei spre dezbateri, nu pot fi modificate de nici o schimbare a persoanelor dela guvern. Prin urmare e exclusă posibilitatea unei schimbări în soarta proiectelor militare, provocată de trecerea portofoliului de războiu în proprietatea altuia. Se prea poate ca pentru urmașul lui Schönaich să fie neplăcută primirea ingraterii salei moșteniri, dar n'are încotro, căci de schimbat n'o poate schimba.

Deci sarcina de a hotări asupra sorții proiectelor militare, revine numai parlamentelor.

De ce a căzut ministrul de războiu. Numărul de Joi al ziarului „A nap” publică o întrevorbire ce a avut un colaborator al lui cu baronul Schönaich — asupra motivelor cari l'au silit să-și părăsească portofoliul din ministerul de războiu. Redăm fără nici o schimbare cele publicate de „A nap”:

— Spunînd drept, plecarea mea nu e voluntară. Ca un oștean ce-și cunoaște datoria, aș fi vrut să aștept pînă când cele două ponderoase proiecte de reformă — la cari am lucrat atît de mult — ar fi fost primite de amîndouă parlamentele, ca să le pot eu duce la îndeplinire. Acum trebuie să părăsesc ministerul înainte de ce mi-aș fi văzut opera încheiată... Da sunt jertfa resentimentului moștenitorului de tron. În oaste dominează două curente. Unul, care emana dela domnitor era patronat de mine, iar eu țineam la constituție și consideram ca singurul stăpîn pe împăratul rege. Nu primeam decît îndrumările lui. Dar aceasta nu plăcea moștenitorului. Mi-au spus de multeori să ascult de ce-mi spune șeful cabinetului militar al A. Sale moștenitorului, majorul Brosch; și mai ales ce privește numirea ofițerilor superiori. Eu însă avansam credincios numai pe cei designați de Maj. Sa. Proiectele de reformă au fost turnate în forma asta numai după multă muncă și bătaie de cap. Acestea, dar îndeosebi proiectul de reformă al codului penal militar n'au fost pe placul consilierilor din Belvedere. Eram aplicat să fac câteva schimbări de formă, dar nu puteam pune în joc fructul desbaterilor de ani îndelungați al celor două guverne — austriac și ungurec — prin urmare nu puteam admite schimbări de fond. Când proiectele aceste și-au primit sancțiunea prealabilă soarta mea era hotărîtă. Arhiducele a întrerupt ori ce legături cu mine, nu m'a primit și a declarat că nu va mai merge nicăieri unde s'ar putea întâlni cu mine. Atunci — prin luna Iulie — am plecat într'un concediu mai lung. În absența mea, amplotiații din ministerul de războiu au făcut toate transacțiile după porunca oamenilor moștenitorului. Numai proiectele de reformă nu mai putea fi corectate, căci se prezentaseră deja Camerei ungare. Am făcut cea din urmă încercare. M'am înființat în audiență și mi-am prezentat demisia. Aceasta a fost primită voi pleca peste câteva zile — fără nădejdea de a mă reîntoarce vr'odată.

Fără îndoială acest interview e întreg colportat, dar cu tot fondul lui fantastic are avantajul de a fi ghicit multe din motivele cari au necesitat plecarea ministrului.

Greco-catolicii unguri. La Hajdu-Dorog s'a ținut zilele trecute un congres al „ungurilor”

lume¹⁾; cel de al doilea prin luminoasa broșură asupra Psihologiei mulțimei²⁾; iar cel de al treilea prin diferitele monografii publicate de cătră dînsul și de cătră elevii săi în Anul Sociolog³⁾, la cari se adaugă cea mai resumativă publicată de L. Levy-Bruhl, sub titlul: Funcțiunile mintale la popoarele inferioare⁴⁾.

În urma acestor cercetări se poate zice că puntea de trecere dela logica omului cult spre logica inferioară a omului incult este acuma stabilită. Oamenii de știință din Europa au încetat de a se mira pentru ce sălbaticii din acele continente nu primesc așa de ușor cultura europeană.

În aceea ce privește pe copiii, pedagogii ajunseseră de mult la aceste constatări. Ei știau din experiență, că cele mai solide argumentări, dacă sunt făcute pe baza abstracțiunilor, nu prind în mintea copiilor, și că ori și ce obiect de învățămînt, dacă este ca el să profite copilului, trebuie ca logica lui să fie tălmăcită mai întîi în logica specială copilului.

1. Wilhelm Wundt, Völkerpsychologie. Eine Untersuchung der Entwicklungsgesetze von Sprache, Mythos und Sitte. Leipzig. W. Engelmann. Mai multe edițiuni.

2. Gustave Le Bon, Psychologie des foules. Paris Felix Alcan. Numeroase edițiuni. Apoi de acelas, acum de curînd (1911): Les Opinions et les croyances. Genève. Evolution. Paris E. Flammarion.

3. L'année Sociologique publiée sous la direction de Emil Durkheim. Paris. Felix Alcan. Pe fiecare an câte un volum cu începere dela 1896.

4. L. Lévy-Bruhl, Les fonctions mentales dans les sociétés inférieures. Paris. Felix Alcan.

Din experiență, de altminteri, aceasta se știa de mult și despre popoarele primitive. Mulți coloniști și misionari, bănuiseră că îndărătnicia popoarelor sălbatice în a nu primi cultura și știința europenilor provenia din structura mentalității lor, iar nu din reaua lor voință.

Astăzi bănuielile de mai înainte sunt acreditate deplin de știință.

Pedagogia admite fără rezervă principiile unei Logici extensive. Tot ce se dă spre învățatură copilului trebuie, mai întîi, tălmăcit în logica minții acestuia. Adevărul cel mai evident, dacă este dat în formă abstractă, nu convinge pe copil. Convingerea acestuia nu se formează decît prin intuițiunea concretă a simțurilor și prin deșteptarea interesului său copilăresc.

Ori și care pedagogie, care este la înălțimea științei, nu mai procedează astăzi decît astfel. Învățarea pe dinafară a regulilor abstracte și încărcarea memoriei cu tot felul de raționamente științifice superioare, etc. sunt condamnate astăzi peste tot. În urma recunoașterii logicii lor speciale, copiii putem zice au început să răsufle mai liber.

Multora școala a început chiar să le fie dragă. Copilul merge de bună voie la școală, ca să asculte aceea ce mintea sa poate prinde, aceea ce mintea sa cere. Căci mintea, ca și celelalte organe, simte nevoia de a funcționa; și când i se dă aceea ce trebuie funcției sale, ea este un izvor de plăcere pentru întreg organismul.

Popoarele primitive nu vor întârzia nici ele să culeagă foloase după urma recunoașterii logicii lor speciale. Arta colonizărilor va deveni în curînd o artă științifică. Popoarele inculte de pe

continentele supuse influenței europenilor vor avea să binecuvinteze de aci înainte știința modernă, fiindcă această știință va indica pentru ei de aci înainte mijloacele de propășire. Se va ști ce prinde și ce nu prinde în mintea omului primitiv, și apoi treptat se va ajunge la ridicarea popoarelor primitive prin întrebuintarea unei metode raționale. Colonizarea va fi de aci înainte, ca și educațiunea copiilor, una dintre cele mai importante ținte ale culturii omenesti.

Un rezultat analog se poate aștepta și dela recunoașterea celorlalte logice speciale. Dacă femeia are o logică specială a sexului său, cunoașterea acestei logice nu poate aduce omenirii decît servicii. Probabil că numeroasele neînțelegeri cari există astăzi între cele două sexe, să nu fie decît consecința faptului că fiecare sex aplică în mod greșit logica sa specială la judecarea celuilalt sex. Când delimitarea logicii fiecărui sex se va face, atunci se vor suprima multe dintre neînțelegerile de astăzi.

Tot așa va fi probabil și cu neînțelegerile dintre rase. O cunoștință sigură a mentalității fiecărei rase va constitui baza cea mai solidă a încrederei, și prin aceasta, a păcii dintre popoare.

Ura care există astăzi între rase, este datorită în cea mai mare parte deosebiriilor de mentalitate. Când aceste deosebiri se vor cunoaște științificește, atunci ele vor înceta să mai turbure spiritele politice, căci se va ști că ele sunt dela natură, adică peste puterile politice.

Tot așa va fi și cu neînțelegerile dintre clasele sociale, și cu rătăcirile opiniunii publice. Când se va ști logica mulțimei, atunci patrioții

greco-catolici, convocat de vicariul rutean Mihail Iaczkovici. A fost o adunătură de renegați, mai ales ruteni, cari s'au sfătuit cum ar putea înființa o episcopie greco-catolică ungurească, cu limbă liturgică ungurească. La congres au fost reprezentate 53 de parohii. În primul rând s'a discutat chestiunea introducerii limbii ungurești în bisericile greco-catolice ale căror credincioși sunt astăzi maghiarizați. S'a hotărât ca membrii congresului să intervină în privința aceasta la toate forurile competente. S'a discutat apoi cum s'ar putea înființa o episcopie greco-catolică ungurească. Toți membrii congresului au căzut de acord asupra necesității unei astfel de episcopii, dar din pricina sediului episcopului, întreg congresul s'a terminat cu mare fiasco. Nu s'au putut înțelege renegații, că în ce loc anume să-și așeze episcopul, pe care nici nu-l au nici nu-l vor primi în curind. Au fost scene violente, căci cei din Hajdu-Dorog și-au revendicat lor dreptul de a găzdui pe viitorul episcop. Din pricina aceasta s'au împrăștiat apoi cu toții, care încătrău, așa că nu s'a mai putut aduce hotărâre și asupra unificării calendarului. S'au împrăștiat greco-catolicii unguri certăți, fără să-și zică „la revedere“.

— **Deutsch-Ungarische Bund** e denumirea unei ligi de curind înființate a germanilor emigrați în America. Liga aceasta scoate un ziar cu titlul *New York Staats Zeitung*, care a ajuns să fie — după cum era de prevăzut — o nouă gogoriță care să nelineștească reaua conștiință a ungarilor. Minciunile răspândite de Apponyi și de atâți agenți ai guvernelor ungurești sunt de acum strivite de un nou glas al adevărului. Teama potrivnicilor noștri e deci firească și înțelegem alarma de azi a ziarului „Budapesti Hirlap“, care insinuă germanilor din America intenția de a prizoni interesele ungarilor imigrați în Lumea Nouă. Mânia lui „B. H.“ e însă zădarnică și, în același timp și ridicolă. „Pangermanii“ vor ști ei să muncească cu sistem, să-și apere interesele și să contribuie prin munca lor la destăbăcirea potrivnicilor noștri din grandomania lor tradițională, care — iată — n'a mai încăput între hotarele acestei oropsite țeri, ci a trebuit să-și ducă faima urită și pe aceste locuri luminate de civilizație.

Camera. Ședința de astăzi s'a petrecut numai cu votări nominale. Nici o vorbire, nici un semn de viață. Abia dacă se puteau aduna deputații în număr de ajuns, ca să poată vota.

Contribuții la istoria luptelor noastre electorale.

Am anunțat și noi că s'a început ascultarea martorilor în chestia alegerilor de deputat din cercurile Orăștie și Ighiu. Depunerile tuturor martorilor sunt tot atâtea documente importante, cari vor lămuri pe viitorul istoric al luptelor noastre asupra teroarei cu care ne-a desarmat întotdeauna guvernele ungurești, ele vor arăta ori căru om cult ce fel de sistem de corupțiune domnește în această țară. Reproducem, deci, din „*Libertatea*“ rîndurile de mai la vale, spre edificarea publicului nostru.

La Ighiu:

Ascultarea martorilor pentru alegerea dela Ighiu, e încă în curgere. Soartea acestei alegeri e ca și hotărâtă. Ea va fi nimicită. Doar pe copilul fișpanului l'au declarat „ales“ numai cu un vot! Și cercetarea a dovedit deja până acum, că s'au scris pentru acel copil zeci de voturi, pe cari Curia nimicindul-e, trebuie să declare ea de adevărat ales pe candidatul partidului național.

Iată ce au dat martorii la protocol:

— **Butyka Albert**, ungur de altfel, a spus în fața județului, că deși e scris că el ar fi fost și ar fi votat cu Szász, adevărul e, că nici n'a fost în acea zi la Ighiu! O adevărește asta și notarul și primarul satului, cari nu l'au văzut în acea zi acolo! D. Dr. Vlad le pune întrebarea: „Dar cine a votat dară în locul lui? Judele însă nu primește a se da răspuns, căci, zice, în recurs nu s'a cerut!“

— **Boruch Mor** era în acea vreme în Marientbad, și la protocolul de alegere e scris că a votat și el! Chemat să spună însuși adevărul, Boruch n'a venit. Dar va fi adus și silit a descoperi adevărul.

— **Buda Dani** e de vre-o 4 ani în România. Și primarul și notarul spun că nu l'au văzut la votare. Dar patriotul vine și spune că a votat în ora de încheiere!... Se va face cercetare.

— **Lobstein Lázár** e bancrot, și așa legea nu-i dă drept de vot. Totuși i-au primit votul. Se dovedește. Se va nimici!

— **Péterfi János** era lovit de gută, nu putea vorbi, totuși i-s'a scris votul ca și cum l'ar fi dat! Se nimicește.

— **Dr. L. Pop** și părintele Totoian dovedesc că învățătorul Pompiliu Popa din Bucium, a vrut să voteze, dar nu i-au primit votul, căci notarul

(român: Paul!) a spus că nu-l cunoaște! Și doar un an de zile și-au petrecut laolaltă când era învățător în Bucium!

— **Ion Giana** e primar în Abrudsat spune că fibirăul Imre i-a zis că el trebuie să țină cu stăpânirea. Ar fi votat cu Vaida, așa s'a reținut.

— **Pr. N. Onet, D. Pop și Totoian**, dovedesc că Ilie Dumitrean, Anghel Dumitrean I. Moise, Filimon Cristea și Ilie Nana au venit să voteze cu Dr. Vaida, dar notarul nu era de față să adevărească că-s ei, iar pe primarul l'au scos afară, ca să nu adevărească el că ăștia-s alegători din satul lui și au drept de vot.

La Orăștie.

— **Inspectorul Orbán Kálmán** joară că n'a zis nici unui învățător să voteze cu Farkas, nici să se țină dela vot! Cu automobilul a făcut numai „plimbări“ și nu știe să fi fost al lui Farkas!

— **Dascălul Adam Vasiiu** (fost în Gelmar) joară că nu inspectorul i-a spus să voteze cu Farkas, ci că întrebând el într-o zi pe d. protopop Domșa că ce să facă, d. protopop i-a zis, că având el (Vasiiu) pricini în pertractare la comitat, mai bine să voteze cu Farkas să nu aibă val cu comitatul. Șeful său, inspectorul, e miel, inger, iacă șeful bisericesc e de vină pentru păcatul lui!

— **P. Aslău, M. Găzdac, V. V. Basarabă**, n'au vorbit cu inspectorul de alegeri, Doamne ferește.

— **I. Petruțescu** (Pricaz) spune că da, inspectorul a fost pe la dsa și l'a întrebat: cum stăm cu alegerea? Dsa a spus: Oameni-s aici toți cu Dr. Vlad, doar doi de rămân acasă. „Dar dta ce faci?“, l'a întrebat inspectorul. „Eu voi sta acasă“, a răspuns. A mai fost odată, cu automobilul pe la el, dar nu l'a aflat acasă. De aci a trecut peste Murăș.

— **Avr. Dubleş** (Romogel) spune că a vorbit cu inspectorul de alegere, dar numai atâta a zis, că dacă învățătorii i-ar cere sfatul, apoi el le-ar zice să stea de-o parte... (Și inspectorul a jurat că n'a vorbit cu învățătorii despre alegeri!)

— **Nic. Haneș**, spune tot cam așa.

— **I. Tomescu** (Mada) recunoaște că Orbán n'a fost pe la dsa, că a fost celalalt, dela Brad, Benkő... Despre acesta însă judele nu vrea să iee la protocol nimic, că întrebarea recursului a fost despre Orbán...

— **Gavrilă Ios. I. G.** primarul din Bintiți spune că solgăbirăul Imre a fost la el și l'a întrebat de alegere. I-a spus, că oamenii merg toți cu Dr. Vlad. „Dar d-ta ce faci?“ El văzând ce

și oamenii politici serioși va ști evita totdeauna conflictele păgubitoare pentru buna rînduială a statului. Se vor suprima agitațiile anarhice și surprinderile produse de enervarea opiniei publice. Omul de guvern va avea mâna mai sigură, fiindcă va avea ochiul mai limpede.

Extensiunea Logicei nu poate să aducă, într'un cuvânt decât o lărgire de orizont pentru întreaga cultură omenească.

III.

Deocamdată, trebuie să recunoaștem, suntem încă departe de a avea toate rezultatele bune, cari pot decurge din extensiunea Logicei.

Unul singur pare real până acum: reforma Pedagogiei. Netăgăduit, un rezultat neprețuit de bun.

Nu mai există educator, conștient de misiunea sa, care să nu se străduiască a pătrunde în logica specială a copilului, pentru a da acestuia ceea ce el înțelege. Copiii au profitat. Ei sunt, până azi, singuri, cari au profitat. Celelalte rezultate bune ale extensiunii logice sunt așteptate. Practica nu le-a consacrat încă. Sau, mai drept vorbind, practica

cinstită nu le-a consacrat încă. Le-a consacrat numai practica necinstită. Aci ele sunt chiar în floare. Cunoașterea logicei speciale a mulțimei, a raselor, a popoarelor primitive, — adică atât cât se cunoaște astăzi din acest nou capitol al Logicei, — servește astăzi egoismului, iar nu culturii omenești; întărește mai curind meșteșugul minciunii și al reclamei necinstite decât propaganda adevărului!

Dar aceasta să nu ne mire. Același lucru s'a întâmplat și se întâmplă cu multe din progresele științei.

Primele progrese ale științei navigațiunii le-au aplicat pirații. Cele mai noi invențiuni mecanice le aplică briganzi de meserie. Proprietățile chimice ale oxigenului liquid le-a utilizat pentru prima oară, la New-York, un spărgător de case de fier. Falsificatorii de hârtie monedă sunt cei dintâi cari se pun în curent cu inovațiunile tehnice în fabricarea hârtiei...

Așa și cu progresele Logicei. Primii cari au profitat de ele au fost cei mai dibaci egoiști. Înainte de a se întocmi capitolul Logicei, pe care îl intitulăm: arta de a convinge la adevăr pe omul incult, s'a întocmit în practica vieții un alt

capitol, și anume: arta de a minți pe alții pentru a-ți face interesele.

Această artă de a minți a ajuns departe. Ea utilizează toate cunoștințele cele noi ale Logicei. Ea este școala arivismului și a reclamei moderne. Vrei să știi care este metalitatea popoarelor primitive? Privește numai la aceea ce fac și la aceea ce vorbesc dibacii diplomați europeni și dibacii negustori pentru populațiunile din colonii! Vrei să știi, care este mentalitatea mulțimei și a claselor sociale inculte? Privește numai la aceea ce fac și vorbesc politicienii și vânătorii de popularitate! Vrei să știi care este mentalitatea ignoranților? Privește numai la reclamele de bălăcin, pe care și le fac oamenii lor „cei mari!“ Dela toți aceștia vei avea multe de învățat.

IV.

Anume, înveți pe rînd:

Cum sunt mințiți sălbaticii, pentru ca aceștia să se despoaie de bună voie în folosul celor cuminti.

Mentalitatea sălbatecului nu are un cunoscător mai bun ca în negustorul european. Toate gusturile și toate înclinările sălbaticilor și-au ru-

„Asociațiunea industriștilor de mobile“ din Brașov

recomandă în atenția on. public, depozitul său bogat în

mobile

pentru camere de dormit, sufragerie, camere-garcon și sa-loane. la în întreprindere efectuarea aranjamentului complet al locuințelor și bu-ătăriilor; al edificiilor publice (școli, palate publice) împreună cu tapetăriile lor. — — — — —

Prețurile moderate, pe lângă condiții favorabile. — Se poate privi fără a deobliga la cumpărare! — Cataloage gratuite!

A „**Brassói Butorkészítő Iparosok Arucsarnok Szövetkeze**“, Strada Vămii nr. 36.

se așteaptă dela el, s'a hotărât că măcar să stee de oparte. Și a stat. (Dovadă de amestecul deregătorului).

— Nic Tăban (Cugir) vrea să dea la protocol că Orenesák (cel ce a tăgăduit că a umblat să cumpere voturi) l-a înbiat și pe el cu bani să stee acasă, — dar judele nu vrea să iee la protocol!

Dr. G. Dubleş, adv. Hunedoara a fost bărbat de încredere și a văzut cum alegătorii români ce veneau pentru Farkas, erau mai toți beți. A văzut pe Baksay, căpitan de poliție, ducând 4 alegători în o căruță la „Transsylvania”. El mergea călare pe lângă ei.

— Dr. Cornel David, medic, a văzut când a ieșit un grup de alegători din „Transsylvania” să vie la vot, că erau beți, în deosebi unu Mitea din Sibot, turtit turtă!

— Dr. Enea Papiu, adevăratele același lucru ca Dr. Dubleş.

— Adam Roșu (Geoagiu) a văzut cum au venit alegătorii din notariatul Poiana: în toată trăsura 1—2 oameni, 1 cociș și un gendarm ori soldat, iar la urmă notarășul Benedek cu popa Mărian, și așa i-a băgat la Mahler. (Lucru oprit de lege ca să fie aduși sub escortă).

— Moga Ion din Uroiu mărturisește, că a căpătat prin jidovul Steiner de acolo 4 cor. iar nevastă-sa (să vede că ea e mai mare în casă) 10 cor. ca să voteze cu Farkas. Și a mâncat și beut în sat cât a vrut cu săptămână înainte!

— Ion Urtesc, Vas. Popovici, Ion Rus, I. Vasile și Iosif Rus din Pischinți, au mâncat și beut de Mercuri în „Transilvania” cu profesorul Bela Ianó și un scriitor dela Dr. Deák; dar cine a plătit, nu știu, „poate profesorul Ianó” — zic ei și joară pe asta!

— Petru Lup din Sereca, spune că da, de Mercuri a început a mânca și a bea în Transilvania, cât vrea. Stephan le-a zis: Mâncați și beți, că plătește Farkas. În casa lui Bocz Șoma, a văzut cum Bocz a dat lui Boșorogan N. din Sereca 10 cor. ca „arvună”, spunând că: de stai acasă mai capeți până la 30, iar de vii și votezi cu Farkas, 50 cor.

— Nistor Bădălu și Nic. Arimesc din Sereca, recunosc că de Mercuri (așadar înainte de ziua alegerii, ce nu e iertat) au fost aduși și hărăniți în „Transilvania”. Au mâncat, beut și jucat acolo, ameiți.

Din corespondența lui Ioan Maiorescu.

Aron Florian către Ion Maiorescu.

VI.

Sabinu, 9 Martie 1852.

Ioane!

Cătră sfârșit....

„Comitele Sașilor făcu un raport generale despre administratiunea sa ca comite.

Dupăce laudă pe Sași după obicei, apoi vine la Români și zice, că ei sunt un popor ignorante și pucina lui inteligență n'are altă afluență asupra lui decât săi nutrească ideile de răpire și de comunism și săi arate înaintea ochilor Dacia.

Apropos de Dacia. Dela ministeriu vini deslegare pentru abecedariele confesiunali. Pentru al lui Siaguna se zice, că fiind cultura învățătorilor lui așa de proastă, se concrede abecedarul lui B. Ranicher zice, că când vedură la ministeriu cele 43 de slove cu X quātu un c..... de feată bătrână se mirară toți dicandu, quă ei n'au știut ca Rom. au atâtea și astfel de slove. Pentru abc. celalalt ce a rămas al lui Șuluțiu din quare s'au trecut 10.000 și se mai cer iute încă vre-o 7000 cu bani trimiși lui Dorgo, dice min. că e bun, dar e cam scump. Ei bine, să viu la Dacia. Când a trimis gub. de aici amândouă abedarele la ministeriu Pr. a mai făcut un serviciu națiunei și vorbind cu Luc. s'a trimis la min. un presidial, qua min. să approbedie potcoavele sarbesci în contra tendințelor unor *Partheiganger* quarii lucră într'acolo spre a se uni Rom. într'o limbă și o scrioare qua se formeze o Dacie. După antecedentie aceasta e ideea Pr. și numai redacțiunea conceptului este a Luc.

Pr. nu înceată a băllăcări în contra uniților în genere publice și privatii. Appoi inteligența română toată fără distincțiune de confesiuni sunt niște bolunduti (cu cirile scris!) Din zi în zi se copilărește, înnebunește și rabiază și mai mult din ce era.

VII.

Sabinu, 14 Martie 1852.

„Braun a fost alaltăieri la mine. Eri nu l-am vedutu, se vede că toată ziua a vizitat pe Dnii cei mari. El mă desmântă tare ca să nu vin la Viena. Iam respuns ca ce să fac alta? În sfera judiciară nu e loc pentru mine că nu sunt jurist.... În ramura școlară nu e nici o perspectivă pentru mine quaci Siag. în loc de a recomanda alt direc-

tor în locul lui Tulé, care în 30 de ani n'a făcut nimica, s'a apucat să propună la gubernie și resp. la min. ca să se desființeze directoratul acela zicând, că nu e trebuitoru. Așadar mie nu mi-a rămas alta decât ori să viu la Viena — dacă se va putea — ori cu cei 5—600 galbeni cei am, să iau vro moșioară în arendă și sămi fac ocupațiune.

VIII.

Sabinu, 31 Martie 1852.

Ioane!

„In familia lui Dorgo nu se aude vorbă românească, tot cam așa e și la Vasiciu. De altminterlea ei sunt Rom. zeloși, însă fără speranția că va urma vreun bine....

„O anecdotă dela Winterhalter (librar, editor). Stirbey incredintiatu dintr'o parte și alta qua cuserul seu Alecu Belu fură boerosece, la chemat și ia zis: Alecule! Dzeu ți-a dat stare destulă; pentru ce mai furi? — Nu pot Măria ta să nu fur, uită cu toată starea ce am. — Dar cum, pt Dzeu, să nu poți? — Uită nu potu. Măria Ta poți să mă scoți din postul de Divanitu; dar qua să mă oprești a fura până sunt în post, aceasta nu o poți. —

Alta. Stirbey a chemat pe Turnavitu și i-a disu să între în slujbă. Acesta a răspuns că nu trebuie. — Dar D-ta nu poți da opiniune bună, că ții schimbat ideile, decât slujind guvernului acestuia. — Dacă e așa primesc slujba, dar nu subordonată de tot, unde să nu pot face nimica și să fiu numai de risul ciocailor. — Dar ce slujbă vrei? — Fă-mă cărmuitoriu. — Aceasta nu se poate. — Altă slujbă nici eu nu pot primi.

Pastorala lui Șuluțiu, despre care țiam fost scris odată de mult, că professa între altele și aceasta: că Rom. trebuie să iubească mai mult pe cei de o credință, decât pe cei de un sânge cu dânsii, a început a circula acum prin țară. Ce consecințe vor putea avea doctrinele ce cuprind acea Pastorale, nu știu; dicu însă, că va atâta și mai mult vrajba între popor. Dzeu scie, cum ar fi mai bine!

În Dominica trecută Siaguna a oficiat cu pompă mare la biserica grecilor. ... Gimnasiul catolic de aici este cu totul intolerantă către Rom. neuniți mai cu seama....

După cum se aude au cam început și pe la Blaj a tracta pe neuniți tot cam așa. Ce însemnează sila aceasta din partea Blajului și a catolicilor?

... „În tipografia lui Siaguna, pe lângă cărțile bisericești se tipăresc niște dialoguri germano-române lucrate de Popa Sava din Rășinariu sub auspiciile lui Siaguna. Peste puțin se va pune în tipar un vocabular mic germ.-rom. lucrat de mai

bricile lor speciale în producțiunea fabricilor din Europa. Să știe că sălbatecul dă un preț mai mare pe un lucru de lux, decât pe un lucru de folos; în consecință pentru el să fabrică multe obiecte inutile. Să știe că sălbaticul este atras de tot ce este scilpitor. În consecință multe bucațele de sticlă sunt trecute lui drept pietre prețioase. Apoi se știe pasiunea sălbatecului pentru băutura alcoolului. În consecință multe fabrici în Europa să întrec cum să mulțamească mai repede această pasiune.

Dar aceea ce este mai original în practica negustorului din colonii, este arta lui de a vinde. Despre această artă noi, cari trăim în Europa, nu ne putem face decât o idee foarte îndepărtată. Chiar scenele cele mai groțesti de prin bălciurile noastre dela țară nu sunt decât o copie palidă după cele ce se petec prin țările sălbaticilor. Negustorul aci nu mai este negustor, ci este un fel de vrăjitor. Marfa lui este plină de cele mai misterioase puteri. Sălbatecul care o cumpără devine deadreptul un nesdravăn. Cu inelul pe care îl vinde negustorul, — și al cărui cost de fabricațiune poate să se ridice cel mult la 50 centime, — el va dobândi ori și ce voiește. Dacă este o pan-

teră sculptată pe inel, apoi la vânătoreea de pantere, sălbaticul va fi veșnic norocos. Dacă este un pește sculptat pe inel, apoi va fi un pescar fără seamăn. Dacă inelul cumpărat se aseamănă cu al altor tovarăși, atunci vraja să schimbă și este tot așa de mare. Toți cari poartă un inel la fel sunt legați prin destin. Se îmbolnăvește unul se vor îmbolnăvi și ceilalți; moare unul, vor muri și ceilalți. Se îmbogățește unul, se vor îmbogăți și ceilalți. Și așa cu toate obiectele de vânzare. Nu este unul care să nu dea sălbatecului câte în lună și soare! Cioburile de oglindă, în special, au o mare căutare. Ele sunt împreunate cu cele mai diabolice și totodată și cu cele mai dumnezești însușiri. Vânzătorul le citește pe toate după figura credulă a sălbatecului cumpărător; n'are nevoie să-și bată capul cu inventarea lor.

În această artă de vrăjitorie negustorul european nu este întrecut decât poate de diplomatul european. Sălbatecul este suggestionat de acesta, adică convins, după toate principiile științei ipnotismului. Șarpele cu ochelari nu procedează altfel, își ipnotizează paserile pe cari le inghite.

Dar sălbatecul nu prinde și el de veste, în

cele din urmă? Nu vine experiența lui să contrazică vrăjitoria dibacilor negustori și diplomați, și cu timpul nu devine el mai prevăzător? Nici odată. Aceasta este una din caracteristicile mentalității sălbatecului: el nu învață nimic din experiență. Poate experiența să contrazică de o mie de ori superstiția lui, el tot în aceasta din urmă crede. Experiența nu lasă urme în mintea lui.

Această înstrăinare veșnică a sălbatecului de urmele proprii sale experiențe asigură tocmai și impunitatea speculatorilor lui cuminti. Curajul speculatorilor se întemeiază pe cunoștința exactă a victimei.

În Germania, este de mult formulată cererea, ca la fiecare școală comercială să se înființeze o catedră de psihologie a popoarelor, pentru a se da astfel ocaziune elevilor ca să cunoască sufletul și mentalitatea clientelei din toate continentele...

Negustorii dibaci n'au așteptat înființarea acestor catedre.

(Va urma)

„: Cine voiește :
să cumpere
încălțăminte
fabricate în țară într'adevăr
fine, comode, elegante și du-
rabile acela să cumpere cu
încredere la

IOAN VUIA
Sătmár — Szatmár,
- - Deák-tér - -
În casa lui Keresztes András.

care ține în magazinul său de ghetе bogat
asortat numai ghetе și ciobote pregăti e în țară
din piele rină veritabilă cu prețuri foarte mo-
derate, fabricate imitate nu s're și marfele sale în
privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute.

La dorință să pregătesc tot felul de
ghete și ciobote după măsură.

mulți, câți sunt pe aici ca de elacă după provocarea lui Șag. Amândouă cărțile aceste sunt și cu litere după cum a fost adăugat mai înainte ca supliment literele și la Bucovina sed.

Să mă tai și să mă storci în tease, nu știu, ce să-ți mai scriu.

Ei! Eforia scoalelor m'a întrebat pe cale oficială, că vreau să primesc remunerațiune pentru catehism 10 fl. și pentru istoria sfântă 15 fl. și cărțile să rămână proprietatea ei? Am răspuns, că sâmi dea banii și săi fie de bine; numai numele meu de nu va fi scandal săl poarte cărțile. — Eforia argumenta, că mi s'ar cădea mai mare remunerațiune; dar fiindcă eu mă folosesc de mult dela cărțile acelea de când sunt adoptate în scoale, să me mulțimesc cu atâta. Astfel banii?.

2 April. Continuă:

„Mi-s'a urit ca la un câne. Când mai es din Sibiu pare că-mi vine suflet....

... Consistorul Blasiului a provocat pe Siaguna ca dacă nu pt o universitate rom. cel puțin pt o facultate iuridică rom. să facă pași împreună la locurile convenite. Dar Blajul nu știe el, că academia din Sib. și Cluj sunt declarate paritatie? În urma faimoasei pastorale Siag. nu cred să vrea a face cauză comune cu Blăjenii ori și pt ce lucru.

IX.

Sabinu, 2 Mai 1852.

Ioane,

„Iancu, Axentie și Balint au fost chemați președintialiter ca să primească banii rezolviți pentru dănișii. Balint a luat 9500, Axentie 9000 și Iancu 6000. Balint a luat mai mult, pteă el avea ordinele. Astă toamnă când a fost Împăratul la Cernovitiu a dat însărcinare specială guvernatorului Schwarzenberg ca să facă, ce va socoti și să înduplece pe Iancu și Axentie ca să primească decorațiunile recusate.

Ei bine, ce s'a făcut în genere pt Rom. și în special pt ei, scii; așadar cu venirea lor acum aici se așază în contra lor toate bateriile. Spăriați cu puterea absolută de acum, adulați cu speranțe în viitor și mângâiați și cu ceeace a dobândit poporul și ei, ca să nu întărească mânia de sus, nu numai asupra individelor lor, ci chiar și asupra poporului întreg, se văzură silii a le cere. Guvernatorul și toți dimprejurul lui se bucură.

Oare bine a făcut? Cei de pe aici judecând împrejurările, în care suntem astăzi, zic toți că au făcut bine; chiar și acei, cari au lăudat fapta neprimirii încă au amuțit și prin tăcere zic, că nu putea să facă altfel, decât să le ceară și să le primească. După cum se aude de sus, ei se vor recomanda să capete și altu ordine mai mare și aceasta se va reserva la venirea Împăratului în munți, el singur să le atârne la peptu.

Eu me folosii de ocaziunea aceasta, când li s'au dat banii pe lângă decrete foarte flatătoare și stătui de dănișii, ca să dea ceva pt un scop național. Văzând, că Eppii au apucat cu confesiunile cătră Dracul și depărtându-se unii de cătră alții, deschid prăpastie în mijloc, am scotit că centru de unire a Rlor nu poate fi altul decât o societate literară română. Ei pătrunseră necesitatea și importanța și contribuiri Balintu 1000 fl. Axentie 1000, Iancu numai 500 fl. CM. Eu făcui iute actul de fundațiune pe care ei îl subscriaseră, luaiu banii dela ei, și i puseră la Sparkassa. Va se zică Societatea literară română are acum 2500 fl. Prin actul de fundațiune ei au ales 5 bărbați din cei de aici și pe Baritiu din Brașov, ca să compună statutele să le subștearnă la Guverniiu spre approbațiune și să facă pașii trebuitori, ca societatea să intre în viață. Bine s'a făcut ori ba?

Scriindu-ți aceste vezi de te înțelege cu cei de acolo, cu Bărnuțiu, Laurian etc. și comunicațiune ideile voastre pe cari le așteptăm, ca să ne folosim de ele la compunerea statutele. Dar ce veți face, faceți curind. Eu de scop al societății literare în actul de fundațiune am pus cultura și dezvoltarea limbei și publicarea de cărți folositoare. Lucrați așadar pe principiul acesta; dar cum zic grăbiți cu ideile voastre, ca să nu întârziem.

Siaguna sculă foc în contra mea. L-am veninat mai întâi astă toamnă cu Abedarul cu litere, care a ieșit înaintea Abedarului lui cu-potcoave. Mai târziu văzând, că Abedarul acela în 12.000 de exemplare n'a ajuns să împlinească cererile tuturor scolarelor și către aceasta văzând, că are multe defecte, am compus altul după metoda nouă al lui Becker și l-am dat la gub. ca să-l înainteze la min. Gub. după-ce a cerut opinia comisiunii scolastice adevă a referenților la dat acum la Șag. scriindui ca să-și dea opiniunea și el, însă numai în respectul religios, fdeă cât pt metod și celalalt cuprins al Abedarului Min este învoit. Acum după-ce a aflat, că eu am scos dela Iancu, Axentie și Balint 2500 pt soc. lit., m'ar pune în, tun dacă ar putea. După-ce el tândălește și nu vrea să facă nimica, ar vrea ca și alții să nu misce nimica. Un principiu hundsful al lui ca să nu se facă ceva mai mică tovarășie între neuniți și uniți, ar vrea să-l întindă până acolo, ca neunitul să nu dea nici bună dimineata unitului!

Desperat, că nu voiu putea veni la Viena, aștept astăzi mâine pe nevasta mea și apoi mă duc să sed la Brașov. Aici nu găsesc case, lucrurile sunt scumpe; apoi dacă este ca să tai cânilor frunze mai bine le voiu tăia, unde este ieftinătate mai mare.

Siag. a chemat pe Popasu aici ca să se întâlnească în nu știu ce trebe. ... Cei 60.000 destinați pentru bisericele rom. le-a dat Gub. Eppilor ca să le impartă ei, dar tot deodată le-a dat și câte un controlante lui Siag. pe majorul Pirét dela Ulani, lui Șul. pe majorul Balás.

Braun când s'a întors dela Viena, a collindat pela unii alții fără nici o ispravă; a rogat și pe Eppul dar nu se da netadiului. Ce s'a gândit Braun? A dat pt casa clerului 50 fl. C. M. și at. Eppul a pus numărul și Br. se recomanda la min. *Zugetheilt* la referada justițiară. Înaintea Pascilor Eppul a scris lui Braun, că a venit Decret dela min. pt dânsul și cu leafă de 2000 fl. Nu se scie, schimbându-s'a lucrul, ori ce e, căci Br. nu vine încă și pe la Gub. nu se aude și nu se vorbește nimica de dânsul.

„Scii că Dunca este denumit *Ober-Appellationsrath* cu 2400 l....

Avem scârbe destule din cauza Eppilor, cari au înnebunit de tot și se bat în capete ca berbecii.

Dacă Siag. e rabiât, pentru-ce Șuluțiu e prost? A trimis circularie la protopopii săi ca împărțind hundsfulu lui de pastorală la protopopii neuniți să-i provoace ca să treacă la unire. De ce unii alții din cei mai cu capu nu svătnesc pe Șuluțiu, să fie mai moderat și mai prudent? Noi de Siag. nu ne putem apropia: *Pantazi e factotum*”.

Universitate română: „Eu concepui un răspuns omenesc, mă plăneșiu, că ne doare, că frații uniți propagă o doctrină, că trebuie să iubim mai mult pe cei de o credință, decât pe cei de un sânge cu noi; dar am lăsat loc deschis spre a se putea întemeia o coîntelegere în scopuri naționali. Siaguna mia tăiat lucrul pe jumătate, zicând că cu uniții nu vrea la nimica să aibă tovarășie. Dar nici așa nu s'a dus la răspunsul acela, căci Fule nu vrea să-l subscrie — seccature!

M'am grăbit al dracului. Mai scrie și tu Al tău

A Florian, m. p.

X.

Sabinu, 2/12 Iunie 852.

Ioane!

.... „Am comunicat provocațiunile quatre Șuluțiu și Brașoveni cu cei de aici. Dar voi ați făcut o greșală din oele mari, că n'ați scris și lui Siaguna. Nu sciiți voi, că după proverbiul rom. rebuie să dai și Dracului tămăie? Această greșală va împiedeca, va strica tot lucrul, încât nu se va alege nimica din toate oppintirile. Lăsând la parte desbinarea confesională, află, că nu toți Rom. sunt de opiniunea voastră pt Academie. Ne înțelegerea aceasta va fi ajutată de intriga na-

țională și așa tot lucrul va rămânea *pium desiderium*.... Când în provocațiune ar fi figurat și numele lui Mocioni, Dobran s'ar fi dat lucrului alt pond. Eu nu cred, că Brașovenii vor face ceva fără Siag.

Iancu este mai independent, dar Siaguna îi va paralisa toate încercările.

Toate ca toate, appoi păcatele Rlor adduseră în zilele trecute pe Șuluțiu aici și el striga în gura mare, că a venit să părăsească pe Siag. Acum Siag. strigă și mai tare, că nu vrea tovarășie cu uniții.

În aceste împrejurări poți face vreo mișcare fără să te compromiți și să te pomenești cu gendarmii în spate? Cum zic vom vedea ce și cum vom putea face ceva ca să nu pierdem ocaziunea în deșert....

XI.

5 Iun. 1852.

Ioane!

Pt-ee n'au trimis M. și Bărnuțiu opiniile cu privire la soc. lit. „Dela Blaj ni-s'au trimis opiniunile, dela Brașov asemenea: așa în săptămâna aceasta vom începe redacțiunea statutele, le vom substerne guvernului, apoi vom vedé, ce vom mai putea face.

„Din Gazeta Brașovului No 38 vei fi văzut, că la Academiile paritatie din Clusiu și Sabinu figuredia l. maghiară, dar de română nu e vorba. Noi neam înțeles să protesteze la Maj Sa Comunitățile cele mai alese. N'am speranță, că va rezulta ceva favorabile; dar să ne facem datoria, să arătăm cel puțin, că simțim.

Eppii nu se vor coîntelege nici morți să ceară Acad. rom., ei și de va cerea umul, îl va strica celalalt cât va putea. Cât pot și unul și altul lucră morțiș spre stricarea Românilor și spre a pune coroana scandalului nu le a rămas alta, decât când se vor întâlni să se ia de barbe în piață înaintea lumii.

XII.

Sabinu, 3 Iuliu 1852.

„Tu bați ideea soc. lit. de moarte numindu-o desperată. Așa e, și așa am numit-o și eu, când țiam scris despre dânsa. Am văzut, că răsăritul a apucat la Dracul și Apusul la Satana lăsând la mijloc prăpastia, în care să se îngroape națiunea. Am proiectat soc. lit. care independent de Popi să unească cel puțin inteligența și ea să stea în contra tuturor sfâșierilor care dismembra națiunea. Tu nu mai crezut și ați ieșit cu provocațiunile pentru Acad. de înalte științe și cu aceasta n'ați făcut alta decât ați turnat oleu pe foc. După-ce mai nainte numai Popii erau desbinați, acum s'a dat ocaziune de a se desbina și chiar inteligența....

„După cum am aflat, Iancu, Balint, Amos, Mihali, Papp Augustin și alții, deși nu toți odată, dar pe rind au fost la Blaj și aceasta a făcut șgomot. Gub. a aflat și de adunarea aceasta și chiar de provocațiunile noastre și de o altă provocațiune, care circulează prin sate spre a le informa, ce se ceară dela Imperatorele și încă de o altă provocațiune cu tendință de a despopulariza pe Șlag. în ochii poporului. Ce măsură va fi luată în ctra acestora, nu sciu, căci cancelaria președială este Sânta Sântelor. Indestul că lucrul e asia, și Dumnezeu să ferească pe tot creștinul la ceasuri neplăcute....

„Auzit-ai, ce a pătit Iancu în munți cu *Klun-kei*? Prin stăruința Rlor celor buni *Kl.* amiculi Rlor a fost trimis comisar în munți ca să cerceteze blângerile pt păduri etc. *Kl.* a chemat pe Iancu a să aducă documente etc. I. a zis, că săi scrie românește, căci el nu știe germanește. *Kl.* s'a nă-ăjit a preurmat cercetarea și a venit la Sabinu. I. din Blaj a cerut dela gub. ca să îndetoreze pe *Kl.* ai scrie românește!

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute mobila de lipsă la: **Székely și Réti** fabricanți de mobile în Marosvásárhely Piața Széchenyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă = plătire în rate lunare fără nici o urcare de preț. — — —

= Mare asortiment în trusouri pentru mirese. = La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat

Îți alătur aici pro variatione un document popose. Un document ca acesta; o epistolă enciclică ca cea tipărită și publicată de Șulut și o mulțime de *păre adresate tot în spiritul acesta* către Guberniu și presidiu au făcut pe Șaguna să fie ceeace este. *Hinc illae irae!* În scurt văd, că principiul *non tovărășiei* capătă consistență și Românii fac numai în idee o națiune, iar altminterle ei sunt două popoare. Fie și așa, și lucre fiecare confesiune în geniul său ce va putea, dar vezi că Dracu n'are de lucru: zizania crește și fructifică...

Atentat împotriva lui Stolypin.

— Prim-ministrul e rănit de moarte. —

Ieri, cu prilejul desvăririi statuiei lui Alexandru al II-lea în Kiew, s'au aranjat mari festivități la cari a luat parte și curtea imperială rusească împreună cu membrii guvernului. Seara s'a dat și un spectacol la teatrul orașenesc, la care, fiind de față și țarul, nu au putut lua parte decât persoane invitate. O mulțime de agenți secrete ai poliției rusești și o droaie de polițiști au inundat orașul, mai ales că un ziar octobrist din Petersburg adusese știrea senzațională că la Kiew se va comite un atentat împotriva unui personaj însemnat. Pe lângă toate măsurile luate, totuși, atentatul s'a comis și încă în împrejurări destul de grave. La sfârșitul reprezentației lămea s'a îngrămădit grăbită spre garderobe. În imbulzeala aceasta două focuri de revolver au detunat îngrozind mulțimea. S'a produs o învălmășeală grozavă. Cei mai mulți au luat-o la fugă. Abia târziu s'a aflat că victima acestui atentat a fost ministrul prim al Rusiei Stolypin. El a căzut la cea dintâi detunătură de revolver scaldat în sânge, cu stomahul perforat de un glonț. Atentatorul a mai puscat odată asupra lui, dar nu l'a nimerit decât în mâna dreaptă. O panică de nedescris s'a înstăpânit asupra întregii asistențe. Atentatorul a fost deținut imediat, iar poliției abia i-a reușit să oprească publicul iritat să nu-l linseze pe Bagrov, căci așa se numește candidatul de avocat, membru al partidului terorist.

Prima întrebare, după ce s'au dat îngrijirile primului ministru, a cărui rană e mortală, a fost: cum a putut pătrunde Bagrov în teatru?

Atât s'a putut afla că Bagrov este membru al partidului terorist, iar acest partid, se știe, poartă cea mai mare dușmănie lui Stolypin, care deși fusese liberal, după ce a ajuns ministru a făcut cea mai reacționară politică. A iscălit o mulțime de condamnări la moarte și deportări în Siberia, iar după ce i-au aruncat odată palatul în aer și i-au nenorocit doi copii, el totuși nu s'a lăsat de reacționarismul lui vechiu.

Starea lui Stolypin este foarte gravă. O ultimă telegramă din Kiew anunță că Stolypin nici până astăzi la amiazi nu a revenit la conștiință. Doctorii au declarat că moartea prim-ministrului e sigură.

Cronica artistică.

Pictură bizantină.

O. Smigelschi: *Învieerea*. — *Înălțarea*. — *Schimbarea la față*. — *Pogorirea Duhului Sfânt*. — *Hristos*. — *Sfânta Treime*. — *Madona*. — *Evangheliștii*. — *Profeții*. — *Ingerii*. — *Fruntarul*. — *Apsida*. — *Ornameutica*. — *Arhitectura*. — *Motivele naționale*. — *Notițe de pe cărțile vechi bisericesti*. — *O pânză clasică*.

Despre talentul nostru pictor Octavian Smigelschi, lumea românească abia cetește, în timpuri foarte mari, câte-o notiță prizărită la coada vre-unui ziar. Dsa ca bursier al statului ungar, — prin intervenția unui abate catolic! — trăiește de mai mulți ani la Roma, într-o impasibilitate explicabilă față de lumea noastră, a celor mici, preocupat exclusiv de studiile Dsale.

De-o smerenie feciorelnică, — nota caracteristică a omului-geniu! — pictorul Smigelschi, nici când nu s'a putut hotări să-și afișeze talentul să producă o gălăgie la gazetă în jurul numelui său, precum fac cei mai mulți pictori din zilele noastre.

Astfel nu e mirare dacă a fost abandonat și de câtră cei mai serioși critici de artă din țară.

D. Tzigara-Samurcaș, după părerea mea cel mai competent și priceput critic în materie de artă, — ar putea releva într-o serie de cronici, în coloanele revistelor „Convorbiri literare” și „Viața Românească”, remarcabilul talent al pictorului Smigelschi, singurul pictor cu care se poate lăuda azi, Transilvania noastră.

Subsemnatul a scris și dănsul, anul trecut tocmai pe timpul acesta, un foileton despre pictorul din chestie, la sfârșitul cărui foileton promisese preaiubiților cititori ai acestui ziar că voi mai continua a serie despre pictorul nostru Oct. Smigelschi.

Cititorii cari s'au interesat, sunt sigur, își vor aduce aminte de acest foileton în care era vorba de pictura lui Smigelschi din noua biserică din Timbaza, comună aproape de Aiud. Seriseseam atunci despre două din cele patru frescuri ale pictorului, despre „Nașterea” și „Răstignirea”, acum voi continua despre celelalte, precum și despre toată pictura din biserică aceasta, firește după cât îmi e priceperea, și după cât mi-a dat timpul răgaz pentru o minuțioasă și temeinică studiere a acestei picturi.

Inferior, ca creație Nașterii și Răstignirii, e frescul „Învieerea”: De o parte sunt aruncate două lespezi grozave, cari mai înainte cu câteva minute au servit de capac mormântului, pe pietrele acestea stă blândul Nazarinean și binecuvântă norodul, care mirat se uită la Isus, cu lacrimi de bucurie. Pe gura căscată neagră, a unui mormânt, prosternut cu evlavie, Iosif, entremurat, privește la Isus. Maria, mama, îngrijată, tremurând, par'că nu-i vine să creadă că are în față pe fiul ei; fața i-se luminează de o fluturare de zîmbet, ochii ei blăjini cern lacrimi, și sărută cu pasiune fața lui Hristos. Iar pe fețele pesimiste, resemnate ale apostolilor și învățăceilor, abia trece o rază de bucurie, care în clipa următoare se topește în norul ce brăzdează frunțile gânditoare ale acestor sfinți. Au venit la slăvita Învieere chiar și împărați și împărătese, — căci au coroane strălucitoare în cap! — cari până ieri bănuiau divinitatea lui Isus, azi când îl văd înviat, cad și ei în genunchi, alături de pescari și alți proletari, își pleacă capetele încoronate, duc mâinile la piept și plâng și ei de bucurie.

Decât Învieerea te impresionează mai mult, minunată și înduieșătoarea frescă „Înălțarea”: Pe un fond mohorit (cerul) pe care plutesc nouri străvezii Hristos ridicat de 2 ingeri se înalță la cer. Norodul rămâne năimit, cu ochii pierduți în gol, cu lacrima împietrită în gene, cu o vădită durere și amară părere de rău în sufletele lor des-

nădăjduite, pe frunțile lor întunecate. Maria rămâne sfârșită în aiurare, cu ochii întorși, cu ochii sticloși reci, de mort, cu privirea stranie pierdută în văzduh și cu palmele încrucișate pe piept. Un creștin plânge cu hohot, ridică brațele spre cer, par'că ar vrea să prindă pe Hristos. Un inger frumos, cu ochii înrouați, îl face atent, îl domolește ca pe un copil îndărătnic, par'că s'aude glasul de argint al ingerului: O, nu plânge popor pravoslavnic, Cel ce se'nalță azi la ceruri va veni în mijlocul vostru, oare-cândva, tot așa în mărire și strălucire va cobori și atunci, precum îl vedeți acum înălțându-se la cer...

Un zîmbet trist trece peste fața norodului, care mângâiat să închină la cuvântul înțelept al ingerului.

Hotărît, atât Învieerea cât și Înălțarea nu se pot compara ca originalitate și creație cu frescurile Nașterea și Răstignirea.

Cu toate acestea e și în frescurile Învieerea și Înălțarea ceva rupt din sufletele noastre românești! Împărații gârboviți, cu bărbile de argint, cu ochii ageri, de vultur, cu coroane simple pe cap, cari au venit să vadă Învieerea, îți fac impresia că sunt voievozii noștri viteji de pe vremuri, și în clipă umbrelor lui Mircea, Mihai, Ștefan, — a unei pleiade întregi de voievozi ce ți-se înșirue în fața ta.

Iar împărătesele încoronate ce au ostenit și ele la înviere, sunt par'că, suavele, grațioasele Domnițe de pe vremurile bogate în eroism! Norodul care aleargă pe urma lui Hristos la Învieere și Înălțare îți face impresia că sunt țărani de-a noastră, cu trupul istovit de greul muncii, cu fețele părlite de soare, cu frunțile brăzdate de chin, cu ochii misterioși enigmatici, cu ochii, izvor de lacrima durerii. Așa sunt sfinții lui Smigelschi, și tocmai pentru aceasta, pictura Dsale e de un deosebit interes pentru noi Români.

Mai reală și plină de viață e frescul „Schimbarea la față”: În neantul de ultramarină pe care s'alintă nouri zmeurii, își ridică capul chel un munte arămiu, pe munte, pe o păvază mare de raze de aur apare Isus în haină albă, lungă, și binecuvântă cu dreapta. De două părți apar spectrele lui Moise și Ilie, cu bărbii lungi, patriarhale, își pleacă evlavioși capetele lor de argint.

Iar cei trei apostoli cari au însoțit pe Isus, cad cu toții la poala muntelui. Unul geme și își apasă fața și ochii în palme, altul cutremurat închide ochii, întoarce capul de câtră Isus, iar mâinile amândouă le întinde spre Isus, par'că s'ar apăra de o vedenie. Apostolul al 3-lea, își propște barba în piept, murmură ceva tainic, înăbușit, iar palmele și-le ridică de-asupra capului, temându-se par'că să nu cadă neantul și cerul asupra lui. Frescul acesta te înfioară, te cutremură, te zguduie, firește, dacă privitorul știe să citească tainele ce elocotese în sufletele acestor 3 apostoli.

Te mișcă și te impresionează foarte mult și frescul „Pogorirea Duhului Sfânt”: Flacări de aur tremură, șerpuieste, de-asupra capetelor celor 12 apostoli, dintre cari unul gesticulează teatral, alții duc mâna la inimă, la gură, neștiind ce să creadă, ce să spună. Un apostol își lasă obosit palmele încopiate pe genunchi, apoi ușor ridică privirea la cer, privirea visionară i-se pierde în văzduh. Alt apostol smucește haina vecinului, care rămâne năimit la cuvântul străin, înțeles și de mintea lui. Altul rămâne uluit o clipă, ridică apoi un braț și privirea la cer izbucnind par'că: O, Doamne mare-ți este puterea!

Un singur apostol nu-i în frescul acesta, care ar sta impasibil, ori ar fi lipsit de viață, fiecare întreabă, vorbește, răspunde, se miră ori gesticulează, din fiecare ochiu, braț, cap, transpiră o viață plină de fapte.

Aceste două frescuri sunt pictate pe două boltituri ce se ridică de-asupra stranelor, și sunt cu mult mai mici decât celelalte 4 frescuri despre cari am vorbit, poate tocmai spațiul acesta a ajutat,

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne, cu putere electrică; spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame și toffelul de lingerie cu prețuri moderate.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

de nu le putea face în rindul frescurilor Nașterea etc.

Pe boltitură, de-asupra frescui Pogorirea Duhului Sfânt, sunt pictați doi dintre evangheliști.

„Evanghelistul Ioan”: Degetele tremurătoare ale moșneagului evanghelist, răsfoiesc pe îndelele filele unei cărți, alunecă filă după filă, fără ca să privească la ele, căci a avea își ține ochii închiși, e de prisos să-i mai deschidă, căci cel care a scris-o știe cartea pe din afară. Nici o mișcare, totul e mort în trupul lui, numai gândirea uriașă, adăpostită după cutele adânci de pe fruntea sa, te îndeamnă să crezi că palpită o inimă aleasă, bună în acest om — mormânt. Vulturul, — signa apostolului Ioan, — din văzduh, par’că s’a coborât tocmai acum și-i dă zor minții și gândirei oboșite a evanghelistului bătrîn.

Am privit mult în fața acestui moșneag ursuz, o putere tainică mă fascina, să stau în fața lui, să pătrund în casa minții lui, să știu ce gând nou torturează mintea aceasta oboșită. Și iată cum îl privesc, ochii par’că i-se deschid, mă privesc cu blândete, și-mi spune cu glas stins cuvintele enigmatice, filosofice: la început era cuvântul și cuvântul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era cuvântul, etc.

„Evanghelistul Luca”: O lumină tainică îi luminează fața, fruntea adâncită în gândiri, pe când condeiul îi alunecă pe fila albă a cărții ce-o ține pe genunchi. Evanghelistul scrie înainte cu osârdie, scrie mereu, și din ce serie fața par’că i-se luminează tot mai mult. La spatele evanghelistului o vacă, semnul lui Luca, cu aripile întinse spre zbor, culcată, blăjnită, cu ochii închiși, poate se gândește și ea dimpreună cu evanghelistul.

„Evanghelistul Matei”: Evanghelistul a înmăiat condeiul în cerneală, îl ține ridicat în văzduh, iar privirea și-o ține fixă, apoi cercetătoare, întrebatore, caută poate momentul inspirației divine. Un înger ca o floare de lumină privește la Matei, cu fața candidă, zimbătoare, cu brațele amândouă îi face semn spre cer; evanghelistul a înțeles tăcerea, înviorat își plimbă mâna stângă pe scoarta cărții, întoarce repede filă după filă, nu cumva să piardă firul gândirii. Așa cum e pictat evanghelistul acesta, seamănă foarte mult cu Evanghelistul Matei al sculptorului Fr. Storck.

„Evanghelistul Marcu”: E cel mai gânditor dintre toți evangheliștii. Torturat par’că de deslegarea unei enigme, stînga o apasă și strînge cu putere brațul scaunului, mâna dreaptă strînge și ea cu putere condeiul ce-l ține pe filă. Ochiul stîng, în adâncimea gândirilor, i-se închide puțin, în schimb ochiul drept se mărește, se luminează, iscodind par’că după adevărul misterios. Fruntea foarte încrețită, capul plecat, greoi, îi dă aspectul unui mare gânditor. Leul cu aripi, signa evanghelistului Marcu, își înfige ghiara în neant, și urlă, pe când evanghelistul se chinuiește să deschidă enigma.

Acești doi evangheliști din urmă; Marcu și Matei sunt pictați iarăși pe boltitură, deasupra frescui Schimbarea la față.

(Va urma)

Sborul lui Vlaicu în Sibiu.

Indrăznețul aviator Aurel Vlaicu, care la serbările culturale din Blaj a uimit publicul cu minunatele sale sboruri, a binevoit să primească în-vitarea de a face o ascensiune și în Sibiu. Ascensiunea va avea loc *Duminecă, în 17 Septembrie st. n. 1911* la orele 5 p. m., pe câmpul de exerciții militare din loc.

Prețurile de intrare sunt următoarele:

Locul I.	—	—	10 cor.
„ II.	—	—	6 cor.
„ III.	—	—	3 cor.
„ IV.	—	—	1 cor.

Ne împlinim o plăcută datorie, când luăm sub ocrotirea așezământului nostru cultural această izbândă a științei, care face cinste neamului românesc.

Ne adresăm deci tuturor oamenilor noștri, cari pot aprecia importanța problemelor culturale, rugându-i să grăbească cu toții și să îndemne pe toți Românii din împrejurime a lua parte la această frumoasă sărbătoare a geniului românesc.

Sibiu, 5 Septembrie 1911.

Prezidiul „Asociațiunii:

Andrei Bărseanu.

NB. Biletele de intrare se pot primi dela biroul central al „Asociațiunii” și dela librăria arhidieceană din Sibiu. Prevăzându-se aglomerare mare de public, doritorii sunt rugați a-și procura biletele în cel mai scurt timp.

Cronică externă.

Moștenitorul turc în România. „L’Independence Belge” publică următoarea corespondență din București relativ la vizita prințului moștenitor turec:

Pe aceste călduri tropicale, cari fac chiar pe accia de cari depinde pacea și războiul să caute puțină răcoare, vizita prințului Iusuf Izzedin la Curtea română a venit la timp pentru a scutura toropeala în care ne găsim. Pare că ziarele oficiale din Constantinopol și București și-au dat cuvântul pentru a induce în eroare opinia publică și a atribui această vizită la simple motive de curtenire. Nimenea nu crede; cereurile diplomatice din Viena și din București dau acestei călătorii o mare importanță și explică pentru ce trimisul Sultanului a venit să vadă înainte pe Hohenzollernul dela Dunăre înainte de a se prezenta Hohenzollern-ului dela Sprea; aceste comentarii fac mare onoare ziariștilor, dar nu probează nimic.

Această vizită a îmbrăcat un caracter solemn și regele Carol, prințul turec și d. Maiorescu, ministrul afacerilor străine, mai prusian, cum se știe, decât însuși Kaiserul, au avut o lungă conferință. Vizita la Varna a reginei României, călătoriile frecvente în România a Suveranilor bulgari au fost văzute cu ochi răi la Constantinopol, și regele Carol a ținut a șterge această impresiune punând în relief bunele sale raporturi cu curtea imperială turecă pentru a confirma convențiunea militară secretă care există între aceste două State. Abstracție făcând de atașamentul orb la patria germană, nu se poate denega regelui României o oarecare limpezime de vedere; evenimentele au justificat previziunile. Se găsește, în adevăr, într-o corespondență cu tatăl său, publicată în România, o părere asupra războiului din 1870, cu douăzeci de zile înaintea începerii ostilităților: „Franța, zice prințul Carol din aceste timpuri, este în imposibilitate de a ține piept armatelor noastre și va fi bătută”.

Pare că într-o convorbire cu prințul turec, regele Carol ar fi atins chestiunea unui război, nu numai cu Franța, dar încă cu Engllitera și Rusia împreună și că dânel are deplină încredere în succesul Germaniei. Lumea, ar fi zis dânsul, trebuie să se obișnuiască cu ideea că patria germană are drept la supremație și că forțele sale de pe uscat și de pe apă o pun în măsură de a rezista fără teamă la orice coalițiune. S’ar crede că se ectește un articol de jurnal pangermanist. Amenințările și laudele Germaniei, cu cele ale sale șase milioane de soldați, cari vor sfărâma inamicul sub călcăiele lor, cele 90 de milioane locuitori pe care i-ar avea peste vre-o douăzeci de ani, prind tot așa de bine în spiritul germanilor din mama-patrie cât și în spiritul celor cari trăiesc în străinătate.

S’a remarcat mult absența dela serbările date în onoarea prințului turec a dlui Carp, primul mi-

nistru, care s’a întors în țară de mai multe zile. Această abținere a primului ministru trebuie să fie atribuită, se zice, declarațiunilor făcute la Camera de d. Carp, pe când era în opoziție, cu privire la convenția militară cu Turcia; alegațiunile sale au produs la Poartă o urâtă impresiune; cum d. Carp este renumit prin francheta sa, el ar fi dat o notă discordantă în întreținerile dela castelul din Sinaia.

Dupăce reproduce textul toasturilor ce s’au rostit la castelul regal din Sinaia, ziarul din Bruxelles termină cu următoarea apreciere:

Iată dar alianța turco-română într’un mod solemn și aprobată fără îndoială de Kaiserul, contrar vederilor fostului prim-ministru, d. Sturza, care preconiza alianța cu Austro-Ungaria.

E de prisos să spunem că cu tendințele și supărările atât de transparente ale ziarului belgian nu intrăm la nici o solidaritate.

INFORMAȚII.

A R A D, 15 Septembrie n. 1911.

— **Buletin meteorologic.** Institutul meteorologic anunță scăderea temperaturii, cu vânturi și, în Apus, cu ploii.

Temperatura la amiazi a fost 27.8 C. în Buda-pesta, 31.2 C. în Arad.

— **Comemorarea profesorilor dela institutul pedagogic din Arad.** Se anunță din Mehadia că adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români dela școalele gr.-or. din dieceza Caransebeșului, ținută acolo la 28 August a votat 200 cor. la contribuirea pentru pictarea în ulei a tablourilor profesorilor institutului pedagogic din Arad, cu ocaziunea centenarului dela înființarea acestui institut, din care au ieșit un șir de generații de învățători membri ai acestei Reuniuni. Hotărîrea a fost adusă cu o mare însuflețire.

— **Vlaicu sboară la Brașov și la Orăștie** „Gaz. Trans.” anunță: Sborul dlui Vlaicu e fixat pe *Duminecă 11 (24) Septembrie* între orele 4 și 6 după amiazi, pe locul stupinei dlui Steriu din apropierea Săn-Petru-lui. Mașina de sburat a dlui Vlaicu va sosi Marți, săptămâna viitoare la Brașov și va fi expusă spre vederea tuturor în zilele de Miercuri, Joi, Vineri și Sâmbătă în sala cea mare din curtea otelului „Europa” în Str. vâmi.

Prețurile pentru intrarea la locul de sburat s’au fixat în următorul mod: Locul prim 8 cor., locul II 5 cor., locul III 2 cor. și locul IV 1 cor. Zilele acestea se vor împărți prin toate comunele apeluri și afișe, în cari se vor spune toate amănuntele.

De altă parte „Libertatea” anunță: Pe *Duminecă* după sborul dela Brașov, pe 1 Octombrie n. Românii din Orăștie l’au în-vitat pe d. Vlaicu să vină să sboare și aici, ca noi, cel-ce l’am văzut ridicându-se dela pământ cu mașina sa cea de ață și trasă de feciori, să-l vedem acuma și cu adevărata mașină, trasă de puterile motorului și spintecând aerul pe întrecere cu șoimul. Așa avem știre că d. Vlaicu va veni pe 1 Octombrie la Orăștie și va sbura. Și aici se fac toate pregătirile, ca sborul să aibă loc în fața unui public număros și bine rînduit.

— Vestim că, de altfel, pe aceeași zi are

MOBILE

În cea mai modernă execuție se pot procura la:

pentru dormitor
sufragerie
locuțe garton
în garnitură de
plele și de aramă
precum și covoare

C. W. Kessler

fabricant de mobile

Sibiu—Nagyseben, Str. Șaguna Nr. 7.

loc la Orăștie și un mare concert dat de „Reuniunea română de cântări” de aici, în sala cea nouă a hotelului „Central”. Astfel lumea va avea titlu îndoit de a veni la Orăștie: ca să vadă sborul lui Vlaicu și să asculte un frumos concert.

— **O cruce lui Tit Liviu Albini.** D. Gheorghe Moldovan, comerciant în Găvoșdia ne roagă să deschidem o subscripție pentru o cruce pe mormântul regretatului Tit Liviu Albini și ne trimite totodată 10 cor. spre acest scop. Bani sunt administrați la ziar. Nădăruind că numeroșii prieteni ai neuitatului defunct vor încuraja frumoasa inițiativă a dlui Moldovan, deschidem aceasta colecție.

— **Cununie.** Doamna și domnul Ioan Tocaciu, vice-căpitanul orașului Hațeg anunță cununia fiicei lor Elena cu d. Valer Montani, fiul dlui protopop Iuliu M. Montani din Zlatna. Celebrarea religioasă a cununiei va avea loc Sâmbătă, în 10 (23) Septembrie, la orele 4 p. m., în biserica gr.-cat. din Hațeg. Nuni: Dna și d-nul Iuliu V. Albini, din Zlatna.

Sincerile noastre felicitări!

— **Căsătorie amânată.** Dșoara Iuliana Ineoan și d. Ioan Sferdian ne anunță că și-au amânat sora cununiei pe 24 Sept. a. c. în biserica gr.-or. română din Macea.

Felicitările noastre!

— **Știi românește?** A apărut: — Știi românește? observări asupra limbei cum se scrie astăzi la noi, — un volum de 160 pag. de Ion Gorun. — Preț 1.35. — Depozit general la autor, București, str. Zece Maiu 3.

— **Mulțumită publică.** Părintele Liviu Iancu preot gr.-cat. din Zăbrâny trimite 10 cor. „ca cunună neperitoare pe mormântul marelui scriitor al faptelor din 1848 în munții apuseni Iosif Sterea Șuluț de Cărpeneș în semn de stimă și pietate scumpei lui memorie, depun această fună spre augmentarea fundațiunii fostului lui coetan Dr. Iosif Hodoș”.

Intârzierii acestei publicațiuni nu e cauza direcțiunea gimnazială, cu toate aceste cerem scuze dela marinosul donator mulțumindu-i pentru ofertul adus. Direcțiunea gimn.

x **Interesează numai pe părinți.** Cu începerea anului școlar, cumpără copiilor ghetă anatomice, cari atât ce privește igiena picioarelor, cât și ieftineala sunt cele mai de recomandat. Se află de vânzare la filiala fabricii de ghetă anatomice Moskovits. — Arad, Piața Independenței 18.

BIBLIOGRAFII.

A apărut și se găsește de vânzare la „Librăria Tribuna”:

Ioan Adam: Vorbe de clacă. 2.—
H. de Balzac: Amorul mascat sau nesocotința și fericire. —.30.

I. Agârbiceanu: Prăpastia. —.30.

I. Agârbiceanu: În clasa cultă. 1.80.

I. Agârbiceanu: Două iubiri. 2.—.

I. Agârbiceanu: În întunec. 2.—.

O. Goga: Poezii. Operă premiată de Academia Română. 1.—.

O. Goga: Poezii. 2.—.

O. Goga: Ne chiamă pământul. Poezii. 2.—.

N. Iorga: Istoria Românilor în chipuri și icoane. 2.50.

Bucura Dumbravă: Haiducul, tradus de T. Nica, ed. II. 2.—.

I. Codru Drăoșanu: Călătoriile unui român ardelean în țară și străinătate (1835—44). (Pe-
terar de astăzi de Constantin Onciu, cu o prefată de N. Iorga. 1.50.

Al. Gh. Dimitrescu (Aldem), profesor: Din Germania. Intre școala primară și serviciul militar. 1.—.

T. Dostoievski: Crimă și pedeapsă (Rascolicoff), 2 volume 4.—.

D. C. Moruki: Instrăinații. Studiu social, în formă de roman. 2.—.

Ioan Dragoslav: Nuvele. 2.50.

Mihail Lungianu: În sărbători (Nuvele). 1.50.

Radu Baltag: Feciorul și alte nuvele. 1.50.

N. Iorga: Oameni cari au fost. Amintiri și comemorări cu 500 pagini a 3 cor.

Ion Grămadă: Din Bucovina de altă dată. Schițe istorice. a 20 fil. plus 5 fil. porto.

Cincinat Pavelescu: Poezii. a 3 cor. plus 20 fil. porto.

L. Tolstoi: Plăceri vinovate. 30 fil.

Maxim Gorki: Mama. Roman. 2.50.

Guy de Maupassant: Dolofana. 0.30.

S. Moldovan: Ardealul. I. Ținuturile de peste olt. 1.80.

Dr. Dionisie Moldovan: Advocatul popular broșat 2.50, legat de lux 3.50.

Thomas Carlyle: Eroii. Cultul eroilor și eroicul în istorie 2.20.

Ioan Russu Șirianul: Schițe și nuvele inedite 1.50

Constanța Marino Moscu: Ada Lazu 2.—

Ioan Dragoslav: Povestea trăsnetului —.30

Al. Ivan Constantinov: Bai-Ganciu sau mi-

nunate povestiri despre un bulgar de zilele noastre. Trad. de St. G. Sergent —.60.

D. Anghel: Fantome 2.—

Fl. Cristescu și I. C. Bratu, institutori: Metodica învățământului primar. Însoțită de o scrisoare a dlui P. Dulfu, profesor de pedagogie 6.—

M. Sadoveanu: Apa morților. Roman. 2.—

Vasile Pop: Iubirea e biruitoare. 2.—

I. Slavici: Vatra părăsită. Nuvelă din popor 1.—

Delavrancea: Luceafărul. Dramă în 5 acte 2.50.

A. Cotruș: Poezii. 1.—

D. Zamfirescu: Anna. (Ceeace nu se poate)

„ „ Lira mea. Poezii 2.—

„ „ „ „ „ obicinuită 1.50

„ „ Ștefan cel tânăr. Tragedie în 5

acte și 3 tablouri 1.40

„ „ Insurajilă. Monolog —.10

La crăciun, dramă în 3 acte —.30

E. Zola: Nuvele. —.404.

H. Stahl: Bucureștii ce se duc. Cu 97 ilustrațiuni originale. 2.50.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cna.

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburile interne,
de femei, de copii și de urechi.

— ARAD —

Strada Petőfi (lângă gimnaziu) Nr. 10.

Consultat: 11—12 ore a. m. și 1/23—5 ore a. m.

Dentist în Cluj.

NAGY JENŐ

„specialist pentru dinți artificiali fără pod în
CLUJ-KOLOZSVAR.

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plăire în rate pelângă garanță de 10 ani.

Dentist în Cluj.

Leon Tolstoi.

108

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

După bătălia dela Austerlitz, prințul Andrei, luă ferma hotărâre de a renunța la armată. Când se reîn-
cepu rășboiul, și când toată lumea fu silită să se în-
toarcă sub drapel, el luă o slujbă sub comanda tatălui
său, pentru a scăpa astfel de serviciul în rânduri. Bă-
trânul prinț, excitat de propria sa activitate, aștepta
un mare succes, dar prințul Andrei nu lua nici o parte
la rășboi; dar în sufletul său, cu toată părerea de
rău ce o simțea, se aștepta la o nouă înfrângere.

La 26 Februarie 1807, prințul Bolkonsky plecă în-
tr-o călătorie de recrutare, iar prințul Andrei rămase
la Lyssiguri, cum făcea de câte ori lipsea tatăl lui. De
patru zile micul Nicolae era bolnav. Vizitii cari ple-
caseră cu bătrânul prinț, se întoarseră cu hârtii și cu
scrisori pentru prințul Andrei. Feciorul, negăsindu-l pe
prințul Andrei în cabinet, merse să-l caute în aparta-
mentul prințesei Maria, dar nu-l găsi nici acolo. I-se
spuse că prințul Andrei era în odaia copilului.

De două nopți încoace fratele și sora nu închiseră
ochii, veghiând la căpătâiul copilului care ardea în
friguri. Neavând o încredere prea mare în medicul ca-
sei, ei se adresară unui alt medic din oraș și în aște-
ptarea lui, încercară diferite leacuri. Istoviți de ne-
dormire și chinuți de grijă, ei își adresau cuvinte
grele și se certau.

Prințul Andrei luă scrisorile și le ținu multă vreme
în mână fără a le citi. Apoi le deschise distrat și în-
cepu să cetească.

Bătrânul prinț îi scria pe hârtie albastră cu slovele
lui groase și aplicate: „Primesc tocmai în acest mi-
nut, printr'un curier, o veste foarte îmbucurătoare, dacă
este adevărată: se zice că Boenigsen ar fi repurtat
la Eylau o victorie completă asupra lui Bonaparte.
La San-Petersburg toată lumea se înveselește și deja
recompensele plouă asupra armatei. Cu toate că Boe-
nigsen e neamț, îl felicit. Dar nu înțeleg ce face co-
mandantul din Karcia; până acum n'a trimis nici oam-
neni, nici proviziuni. Mergi numai decât la dânsul și
spune-i că am să-i tai capul dacă în opt zile nu regu-
lează totul. Am primit și altă veste asupra bătăliei
dela Eylau. Se pare că victoria e confirmată. Așa că,
atunci când oamenii cari n'au nici un interes nu se
amestecă și ei în treabă, până și nemții îl bat pe Bo-
naparte. Se spune că aceasta se retrage într-o dezor-
dine mare. Mergi numai decât la Karcena și execu-
tă-mi poruncile”.

Prințul Andrei suspină și deschise a doua scri-
soare; ea era scrisă cu slove mărunte și fiecare um-
pleau două file. Scrisoarea era dela Bilibin. Prințul
Andrei o liti la loc afară s'o cetească, și receti încă
odată pe aceea a tatălui său.

— A, nu! strigă el, nu mă mișc de aici câtă vreme
mi-e copilul bolnav.

Prințesa Maria legăna binișor pe micul bolnav.

— Dar ce-mi spune el? își zise prințul Andrei gân-
dindu-se la scrisoarea tatălui său. A, da! Rușii l'au în-
vins pe Bonaparte, și asta când n'am fost și eu acolo!
Da, da, totul este în potriva mea. Ei bine! cu atât mai
rău... și el începu să cetească scrisoarea lui Bilibin.

XXIV.

Bilibin se găsea în acest moment în calitate de
agent diplomatic la cartierul general al armatei.

El scria că rezerva sa diplomatică îl stânjenia și
că era fericit de a avea în prințul Andrei un correspon-
dent căruia îi putea destăinui tot necazul pe care-l
avea, văzând toate câte se petreceau în sânul armatei.
Scrisoarea era datată din ajunul bătăliei dela Eylau:

„Încă de pe vremea strălucitelor noastre succese
dela Austerlitz — scria el — eu n'am părăsit, după
cum știu iubite prințe, cartierele generale. Hotărât lu-
cru, am prins gust de rășboi, și sunt foarte mulțumit
de acestea: ceea ce am văzut în răștimpul ista de trei
luni e de necrezut!

„Încep ab ovo: după cum se știe, dușmanul neamu-
lui omenesc îi atacă pe Prusieni. Prusienii, scumpii no-
ștri aliați, nu ne-au înșelat decât de patru ori în trei
ani. Noi ne luăm partea, dar iată că dușmanul nea-
mului omenesc nu acordă nici o atențiune cuvintelor
noastre măgulitoare, și se aruncă asupra Prusienilor
cu brutalitatea și sălbătăcia lui obicinuite, fără să le-
dea măcar timp să-și sfârșască revista începută, în-
bate de-i snopește și se instalează în palatul dela Pots-
dam. Zoresc, scrie regele Prusiei lui Bonaparte, ca
Majestatea Voastră să fie primită în palatul meu, cu
tot respectul, și am dat, pe cât depinde de mine, or-
dinele necesare în acest scop.” Generalii prusieni fac
paradă de politeță față de Francezi și se predau la
cel dintâi semn. Șeful garnizoanei din Glogau, în frun-
tea a 10,000 de oameni, îl întreabă pe regele Prusiei
ce are de făcut! Într'un cuvânt, noi am crezut că o
să le facem frică cu atitudinea noastră rășboinică, și
în definitiv, suntem târați într'un rășboi pe propriile
noastre frontiere, și mai ales, ne rășboim pour le roi

BEISZ

MIKSA

fabrică de

MOBILE

in

Oradea-mare-Nagyvárad

Calea Rákoczi-ut No 14.
(Lângă Apolo).

Gruber Dezső

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj—Kolozsvár.

Colțul străzii Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul „Fészl“.

Noutăți în diferite soiuri de

PĂLĂRII

de domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. — Prețuri solide. — Serviciu conștiincios.

Comandele din provincie se execută prompt și francate.

ANUNȚ.

Intr-o cancelarie advocațională din Arad
află aplicare un

candidat de avocat

cu practică. Ofertele sunt a se trimite ziarului „Tribuna“, Arad.

de Prusse și cu el. Avem de toate în belșug; nu ne mai lipsește decât un lucru neînsemnat: un comandant șef. Cum succesul dela Austerlitz ar fi fost poate mai hotărâtor, dacă generalul șef n'ar fi fost așa tânăr, s'a trecut în revistă toți generalii în vrâstă de optzeci de ani, și a fost ales Kamiensky. Generalul acesta a sosit la noi într-o Kibitka a la Suvoroff și a fost primit cu manifestări entuziaste.

„In ziua de 4, sosește curierul din San-Petersburg. Le duc scrisorile în cabinetul feld-mareșalului, căruia îi place să facă el însuși toate celea. Am fost chemat și eu ca să ajut la corespondență și pentru a lua scrisorile destinate nouă. Cătam dar nu găseam nimica la adresa feld-mareșalului care începe să se agite. Începe chiar să desfacă scrisorile el însuși și pune mâna pe acelea adresate contelui T..., prințului N... și altor persoane; mânia sa nu mai cunoaște margini; el pune mâna pe scrisori, le deschide și citește pe acelea cari nu sunt pentru el.

— Ah! ah! strigă el deodată, iată cum se poartă cu mine! S'a dat porunca să fiu spionat? Foarte bine! Ești cu toții!

Si el scrie faimosul ordin contelui Boenigsen. „Sunt rănit, nu pot călări, deci nu pot comanda armata. Ați adus corpul nostru de armată înfrânt la Pultsk! Si soldați stau fără lemne, fără furaj; trebuie să vă îndreptați către frontierele noastre chiar cu încercare de azi!”

Apoi scrie împăratului:

„Numeroasele mele curse pe cal m'au rănit și mă împiedecă cu desăvârșire să comand o armată așa de mare; de aceea am predat comanda generalului cel mai vechiu după mine, contelui Bukgenden. Eu însu-mi merg să fiu internat la spitalul din Petrolenko, și o

Un candidat de avocat

cu practică, află imediat aplicare în cancelaria avocatului Dr. Victor Deleu, în Șimleu (Szilágyosmlyó).

P. T.

Subscriși avem onoarea a face cunoscut On. public din loc și jur că prăvălia noastră de pește și fructe sudice, care există de mai mulți ani în casa noastră proprie Strada Hirschner No 4, am mărit-o introducând și

mărfuri de coloniale și delicate

Zilnic: Pește proaspăt; cafea proaspăt prăjită făină și petrolu; totfelul de brânză.

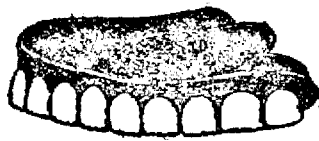
Pelângă acestea purtăm și mai departe negoțul de pește și fructe sudice.

Prin mijloace suficiente și legături cu firme de de primul rang suntem în plăcuta poziție a oferi Onor. public mărfuri bune și cu prețul cel mai redus.

Rugăm deci pe on. public a face o încercare și a să c nvinge de calitatea cea mai bună și de prețul redus al mărfurilor.

In speranță că On. public ne va da binevoitorul său sprijin semnăm

Cu stimă:

Frații Gingold.
Brașov.

Scoaterea dinților, dinți artistici, poduri în gură, de aur, coroane, efeptuiește

QUIL REINHOLD

DENTIST,

pe lângă prețuri moderate și garanță
LUGOȘ, STR. BONNÁCZ.

Înștiințez pe Majestatea Voastră că dacă armata mai rămâne încă cinci-spre-zece zile în tabără, la primăvară nu va mai fi un singur soldat sănătos. Lăsați-mă pe mine, biet moșneag să mă retrag; plocarea mea din armată nu va pricinui nici un scandal, căci mă retrag ca un orb ce sunt. Sunt mii de oameni în armată cari mă pot înlocui.”

„Iată primul cat al comediei. In actele următoare ridicolul și interesul se întetesc. După plecarea feld-mareșalului ne pomenim în fața inamicului cu care trebuie să ne războim. Bukgenden e comandantul șef prin dreptul de vechime, dar generalul Boenigsen e de părere cu totul opusă. Și cum se găsește în fața dușmanului el vrea să profite de ocazie, începând lupta. Este lupta dela Pultusk pe care mulți o proclamă o mare victorie, dar care după mine, nu e de fel o biruință. Noi cestiatalți civilii avem, după cum știi, prostul obicei să decidem de soarta bătăliilor. Si după umila noastră părere acela care bate în retragere a pierdut bătălia. De aceea eu cred că noi am pierdut-o pe aceea dela Pultusk. Intr'un cuvânt, după această bătălie, noi ne retragem și trimetem un curier la Petersburg ca să anuțe biruința, iar generalul Boenigsen nu vrea să cedeze comanda generalului Bukgenden, in speranța că va primi din Petersburg numirea sa, drept răsplata biruinței:

(Va urma)

In atenția d-lor învățători!

La librăria „Tribuna“ se află de vânzare toate manualele școlare ce se folosesc în dieceza Aradului, asemenea și recvizite de scris și desemn. Comandele se efeptuesc prompt.

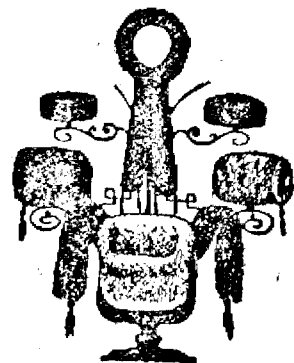
Magazinul de blănărie și cojocărie

= ILIE ȘTEFLEA =

Șibiu—Nagyszeben, Grosser Ring Nr. 18.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, — manșoane, boăle căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine. —

Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiincios. —
„umai marfă bună și execuție de I-u rang.

S'a deschis

Arad, Piața Libertății No 18.

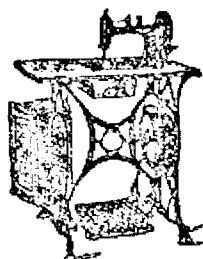
Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat de nou, unde primește comande și reparări de lucruri ce aparțin în branșe precum mașinul de cusut, de scris, biciclete și gramofone etc. Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

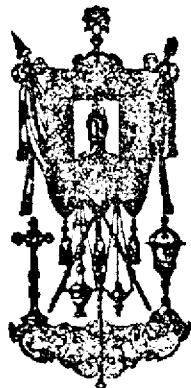

In Fiume e de închiriat sau de vândut un restaurant

(de-a II-a ordine) situat în cea mai bună poziție și cu mare consum de bere și vin. Acolo convin și Românii. Se recer limbile: română, maghiară, germană — eventual și sîrbă. — Informațiuni dă comerciantul de cafea și tea

F. A. Degan, Fiume.
(Postafiók Nr. 163).

Luca K. Alexievits
pregătitor de haine preoțești
NEOPLANTA — UJVIDÉK.

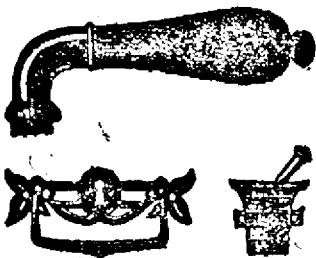
Recomandă stielul său asortat cu totfelul de revizite și haine preoțești de îmbrăcat în vremea slujbei în biserică. Pregătește tot-felul de icoane sfinte legate frumos cu aur și mătășă, steaguri, prapore și altele. Icoana Mormântului lui Christos îl face foarte frumos. La cerere trimite catalog și preț-curant gratuit.

Fagler László

strungar artistic și turnător de metal și mineraluri.

Szeged, Szent Mihály-u. 4.

Pregătește articole de aramă, precum paturi, sfeșnice, sonerii, pipe pentru vin și bere, pompe primește apoi pregătirea ori-cărei

părți de mașini industriale, turnărie după model dela simplu până la lucrările cele mai complicate. Cumpărătorilor vechi — rabat.

Ciobotari, ATENȚIUNE! Pantofari

AUREL BRINZAY

fabricant de unelte,

BUDAPEST, VIII., Losoncy-utca 18

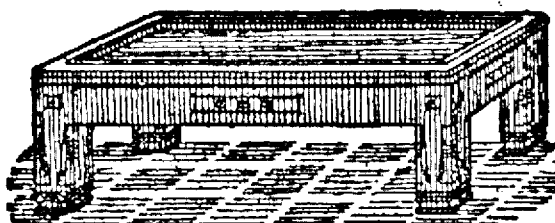
Pregătește totfelul de unelte pentru ciobăritărie și pantofărie. Catalog trimit gratis.

— Premiat la expoziție cu medale de aur. —

H. PÁLLÁN succesor

Styászni József

prima fabrică ardelenă de biliardo și timplărie în **Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.**

Primește aranjarea completă a cafenelelor. La cerere trimite instalatorul de biliardo și în provincie. — Ține mare asortiment de biliardo noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și tirg de schimb.

Ciasornic și lanț!

Un ciasornic numai cu Cor. 1-90

Pentru desfacerea unei cantități mari subscrisa casă de export trimite un ciasornic »Anker« de precizie aurit împreună cu lanț cu preț fabulos de Cor. 1-90, precum și garanție pe 3 ani. — Expediție cu ramburs prin firma:

Uhren-Exporthaus, F. Windisch
Krakau Nr. U/52.

Ceasornicele neconvenabile se primesc îndărăt.

EDUARD LEXEN

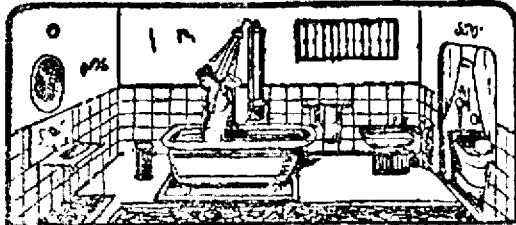
tinichigiu și antepriză de instalațiuni

BRASOV, Strada Lungă No 29.

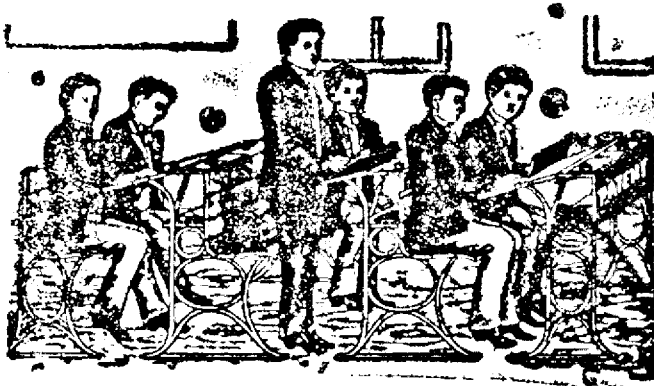
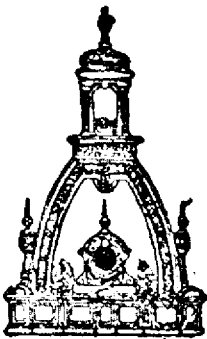
TELEFON No 834.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele.

Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Cele mai moderne

mobile de

fier și aramă

și cele mai practice

bănci higie-

nice de școală

și mobiliarea locu-

cuințelor, hotele-

lor, spitalelor și

a școalelor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

Acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării.

Leitner Sándor

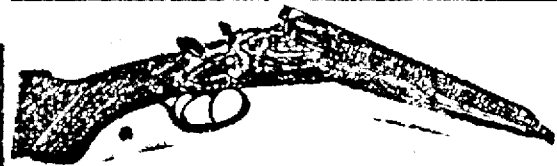
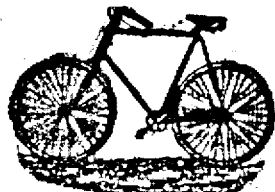
mechanic și electrotehnic

Cluj—Kolozsvár,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete,

mașini de cusut, gramofone și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

**Haas =
Károly**

primul armurar și optician din
Szabadka, Egres-u. (Kasínó).

Mare asortiment de
arme și biciclete

de cea mai bună fabricație precum și părțile constitutive ale acestora. Se primesc pelângă garanție și prețuri moderate totfelul de reparaturi de arme de orice soi, mașini de cusut, biciclete gramofone, mașini de scris, precum și prefacere armelor și orice lucrări din acest ram. Serviciu punctual și conștiințios

P. Bittenbinder

colorator de mătăsuri, curător
chemic de băine și spălător.

Timișoara — Temesvár.

Centrala: Józsefváros, Fröbel-u. 37.

Filiala: Gyárváros, Fő-utca 27. sz.

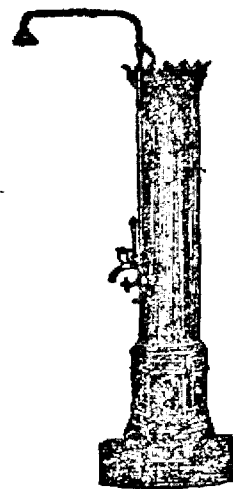
Curăță și colorează, chemic, orice
haine de dame, domni și copii, per-
dele, pânzături și îmbrăcăminte de
mobile. — Apoi spală și calcă ori-ce
fel de albituri, gulere și mangete.
Comande din provincie se fac prompt.
Costume bărb. curăț chemic cu 3 cor.

Engelthaller Béla,

Segedin—Szeged, Lechner-tér 10. sz.

În atelierul său se află totdeauna cămine
pentru camera de baie, conform încălzirii
cu lemne, ori cu gaz, precum și accesorii
în orice cantitate și cu preț convenabil.

Catalog ilustrat la cerere trimis gratis și franco.

Iosif Mendel

fabricant de mobile în Alba-Iulia

Gyulafehérvár.

Recomandă în atenția Onoratului
public magazinul său bogat asortat.

Serviciu prompt, prețuri
ieftine, garanță deplină.

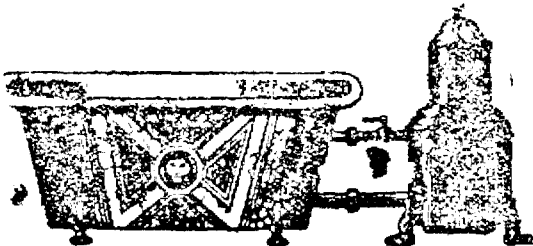
Carl Piffl, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multe ori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca
sarkán Krausz-éle házbán.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigerie și anume: vane
de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat
după cel mai bun sistem (sistem propriu) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte
edificat de metal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor,
inscripții de metal, tablă cu numărul casei și
cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Con-
ducți pentru apă, aranjări pentru baie și closete
engleze cu neîntrecutul aparat „Temes”.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.
Catalog de prețuri la dorință gratuit.
Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Georg Barthelmie

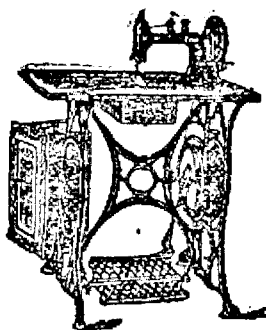
mechanic

Brașov, Strada Michael Weiss.

Mare depozit în mașini de scris, socotit
și cusut, aparate electrice și fizice, gra-
mafoane, plăci și ace, precum și accesorii.
Serviciu conștiincios. — Prețuri solide.

Anunță că la 1 Octombrie se
va muta în strada Porții Nr. 41,
colțul stradei Sfântului Ioan.

Johann Spiler fabricant de cupatoare de lut.

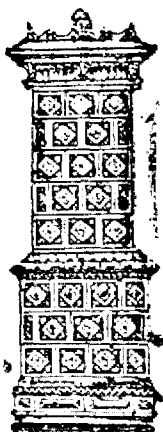
Sibiu—Nagyszeben, Neustiftgasse 2.

Atrage atențiunea on. public, că primește
pregătirea a ori-ce fel de

cupatoare

descărcare și zidirea vetrelor de fier cu
prețuri convenabile și pe lângă serviciu
prompt și conștiincios.

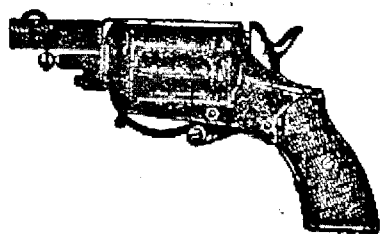
Comandele se execută imediat.

Prima prăvălie de arme din Ungaria de sud.

Lázits Dusán,

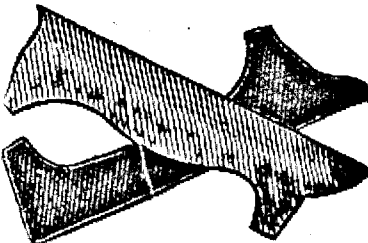
Timișoara-cetate, Strada Zápolya 5.

Recomandă depozitul său bogat
asortat în puști de vânat cu
două țevi, puști și pistoale re-
petitoare, revolvare și puști
Flaubert și accesorii de vânat.
Reparaturile se fac cu conști-
ențiozitate, prompt și pe lângă
prețurile cele mai moderate.

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și Nagyszeben, Kleiner Ring 5. accesorii pentru in- dustria de cojocărie, curelărie și ciobotărie

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. —
Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi
Vaché și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru ma-
șină și cusut. Sfoară de cusut
albă și colorată. Tort diferit. —
Pâslă, barchet, pânză, tălpi de
pâslă și asbeth, garnitură de gumă
și ciorapi de gumă. Șireturi și
postav de curățit ghețele. Cuie
de lemn americane. Calapoade
pentru ghețe și cisme. Cremă
și lac și diferite articole.

Vilhelm Connerth

NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite sisteme:

bănci de școală

conform celor mai moderne cerințe igienice, pregătește apoi

bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame pentru hărți; rame pentru desene și dulapuri pentru școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

= Atelierul de fotografat a lui =

Csizhegyi Sándor

Cluj—Kolozsvár, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, de asemenea acvarele, picturi în ulei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj Kolozsvár, Piața Mátyás király tér No 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Pentru femei și bărbați

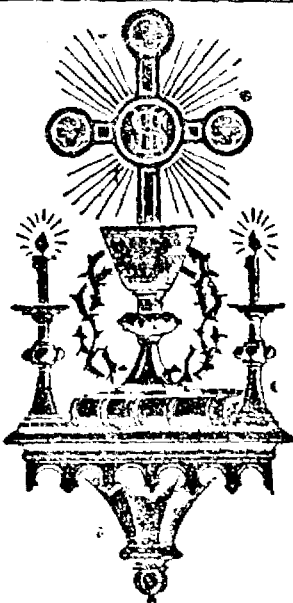
CAPSULELE SĂNID

s'au adeverit ca cel mai sigur remediu fără nici o injecție, contra pleuragiilor subite și cronice. O cutie cu instrucția aplicării (conținând 100 capsule) 6 cor. Unicul remediu sigur contra slăbirei și impotenței funcționale sunt renumitele capsulele întăritoare ale Drului Timkó, sticla costă 10 cor. și se trimite contra ramburs dela

Farmacia „Magyar Király”

Budapesta, V., Marokkói-utca 2, Piața Erzsébet.

Correspondența să se facă în limba română.

JOSEF JIKELI

SIBIU (Nagyszeben), Strada Cisnădiei 47.

neguțatorie pentru articlile de sticlă, porcelan și metal; farfurii și blide înflorate, rame p. icoane și globuri, lămpi, oglinzi, țigle de sticlă etc.

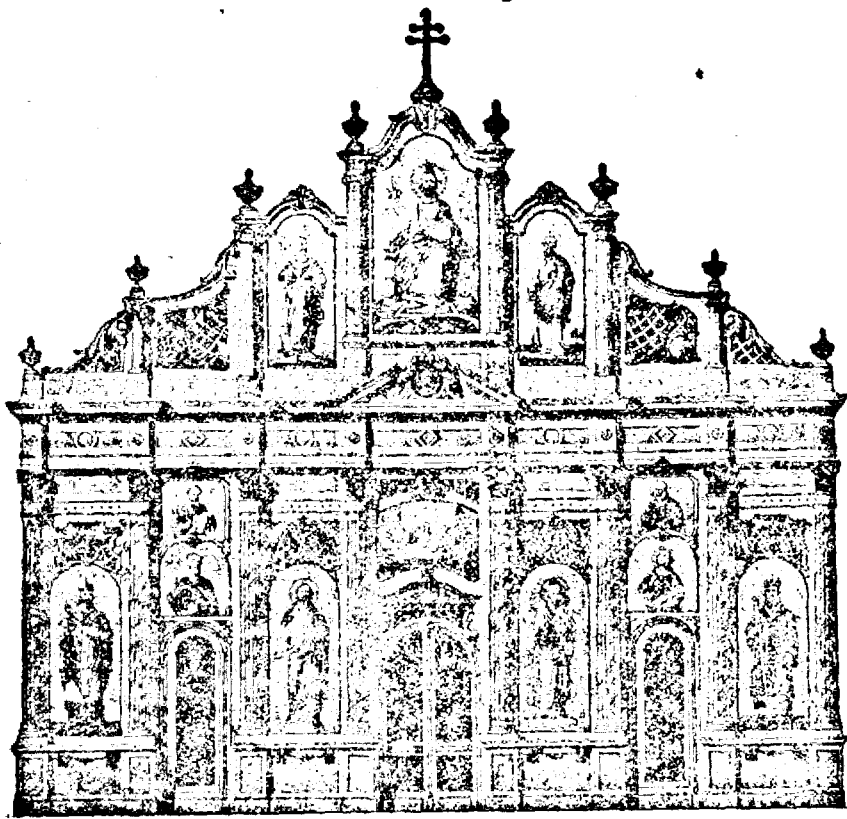
Recomandă scule bisericești:

Cupă și vas de botez; Potire argintate și pe dinăuntru aurite; Cădelniță; Căldărușe pentru apă sfințită; Candele de perete de bronz; Candele argintate; Crucii; Sfesnice de altar, Candelabre ș. a. Ieftin de tot: Candelabru aurit pentru 6 luminări, în mijloc cu vas pentru unt-de-lemn și glob de sticlă roșie cu prisme de sticlă cu tot prețul 43.— Coroane. — La dorință servește cu catalog gratis și franco. — Telefon 190.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

instituit pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

Cea mai renumită
mare fabrică
de mobile
din sudul Ungariei
(Vesecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de plane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.